"ЧЕКАЮЧИ На Ґодо"

Трагікомедія на дві дії

Переклав з французької Володимир Діброва

ДІЙОВІ ОСОБИ

Естрагон. В л а д і м і р. Л а к і. П о ц ц о. Хлопчик.

ПЕРША ДІЯ

Сільська дорога, дерево. Вечір. Естрагон сидить на землі, намагається скинути черевик. Тягне його обома руками, сопе, крекче. Знесилено опускає ногу, відсапується, тягне знову. Повторює всю процедуру від початку. Заходить В л а д і м і р.

Естрагон (відсапується). Не лізе.

В л д д і м і р (наближається короткими кроками, напружена хода, ноги в колінах не згинає). Я також схиляюся до цієї думки. (Зупиняється). Все життя я її відкидав, запевняв себе: зваж, Владімір, хіба ти усе випробував? І я знову кидався в бійку. (Зосереджується, уявляє себе на бойовиську. Обертається до Естрагона). А ти, я бачу, знову тут.

Естрагон. Хіба?

Владімір. Радий, радий тебе бачити. Я вже думав, що ти не повернешся.

Естрагон. Я також.

Владімір. Чим би нам відзначити цю зустріч? (Міркує). Підве-дися-но, я обніму тебе. (Простягує Естрагонові руку). Естрагон (роздратовано). Почекай, почекай.

Мовчанка.

Владімір (обережно, холодно). А чи не скаже мені шановний пан, де він сьогодні ночував? Естрагон. У баюрі. Владімір (вражено). У баюрі? В якій? Естрагон (не вказуючи). Отамо.

В л а д і м і р. А тебе часом не побили? Естрагон. Було. Били. Але не дуже. В л а д і м і р. Знову ті самі? Естрагон. Ті самі? Звідки я знаю.

Мовчанка.

В л а д і м і р. Коли я про це думаю... це ж не перший рік... і питаю себе... де б і ким би ти був... якби не я... (Рішуче). Ти б зараз був капшуком із кістками, не більше, повір мені.

Естрагон (зачеплений за живе). Ну то й що?

В л а д і м і р (пригнічено). А тобі цього замало? (Пауза. Жваво). А з іншого боку, кажу я собі, чи варто зараз себе так троюдити? Краще було про це думати за попередньої вічності, десь так на зламі століть.

Естрагон. Ет, розпатякався. Поможи краще зняти цю чортівню.

В л а д і м і р. Взявшись за руки, ми були б серед перших, хто дав сторчака з Ейфелевої вежі. Як ми тоді трималися, як були вбрані! Пізно тепер про те згадувати. Зараз нас би туди й близько не підпустили.

Естрагон ніяк не подужає зняти черевика.

Що ти робиш?

Естрагон. Що, що... Роззуваюся. Ніколи не бачив?

В л а д і м і р. А скільки разів я тобі казав, що черевики слід скидати щодня! Так ти ж не слухав!

Естрагон (благально). Поможи!

В л а д і м і р. Що, так тобі зле?

Естрагон. Зле! Як йому язик повертається таке питати!

В л а д і м і р (схвильовано). Можна подумати, що лише ти тут страждаєш! На мене тобі начхати. Цікаво, як би ти поводився на моєму місці, якоТ б ти тоді заспівав.

Естрагон. Тобі було зле?

В л а д і м і р. Зле! Як йому язик повертається таке питати! Естрагон (вказує пальцем). Однак це діло можна було б і застібнути.

В л а д і м і р (оглядає себе). Вірно. (Застібає матню). Ніби-то дрібниця, а якось неохайно виходить.

Естрагон. Інших научаєш, а сам очевидного до останньої миті не бачиш.

В л а д і м і р (мрійливо). До останньої миті... (Замислюється). Хто довго чекає, тому добре буває. Хто це сказав? Естрагон. Допоможеш чи ні?

В л а д і м і р. Якось-то воно неодмінно буде, кажу я собі. Але ніяк не можу позбутися цього дивного відчуття. (Знімає капелюха, зазирає всередину, засовує туди руку, трясе капелюх, одягає). Як би сказати... Полегкість і разом з тим... (шукає слово)... приголомшеність. (З притиском). При-голом-шеність. (Знову скидає капелюха, зазирає всередину). Саме так! (Стукає зверху, немов сподівається, що звідти має щось випасти, зазирає знову та одягає капелюха). Отаке...

Естрагон неймовірним зусиллям скидає черевик, зазирає всередину, просовує туди руку, обмацує, перевертає його, трясе, пильно дивиться, чи не випало звідти що-небудь, нічого не знаходить, знову нишпорить рукою всередині черевика, безтямно

зорячи перед себе...

Ну?

Естрагон. Нічого. В л а д і м і р. Покажи. Естрагон. Нема чого показувати. В л а д і м і р. А ти взуйся знову.

Естрагон (розглядає свою ногу). Нехай лишень трошки подихає.

В л а д і м і р. І в цьому — вся людина. Ганить свій черевик, хоча винна його нога. (Ще раз скидає капелюха, зазирає всередину, лізе туди рукою, стукає зверху, дмухає туди, одягає капелюха). Це вже неподобство.

Мовчанка, Естрагон теліпає ногою, ворушить пальцями.

Один із розбійників був спасенний. (Пауза). Що ж, це — нормальне й розумне співвідношення. (Пауза). Гого... *

Естрагон. Що?

В л а д і м і р. А може, покаятися?

Естрагон. В чому?

В л а д і м і р. Ну... (Міркує). Навіщо вдаватися в такі тонкощі.
Естрагон. В тому, що нас народили?

Владімір заходиться сміхом, зненацька себе уриває, соромливо затуляє долонею пах,

кривить обличчя.

Владімір. Не можна з цього сміятися. Естрагон. Єдину втіху і ту забороняють!

Владімір. Хіба що всміхатися. (На його обличчі спалахує щира усмішка, від вуха до вуха. Протримавшись деякий час, усмішка так само зненацька спадає). Це зовсім різні речі. Словом... (Пауза). Гого...

Естрагон (роздратовано). Ну що таке? Владімір. Ти читав Біблію?

Естрагон. Біблію... (Думає). Мусив колись зазирати. Владімір (здивовано). А в школі тебе хіба не вчили закону божого?

Естрагон. Був якийсь закон, але від бога він чи від небоги, не пам'ятаю.

В л а д і м і р. То чи не в тюрмі ти ту школу проходив? Естрагон. Все може бути. Пригадую карти Святої Землі. Кольорові. Гарні. Мертве море було таким ніжно-блакитним. Було,

* Ім'я Гого слід вимовляти зі звуком "г", бо "Гого" надасть п'єсі зовсім іншого, не властивого їй забарвлення. (Прим, переклад.).

подивлюся на нього, і пити хочеться. Ось, казав я собі, ось де нам слід поТхати на медовий місяць. Будемо плавати. І зазнаємо щастя. В л а д і м і р. Та ти — поет.

Естрагон. Був колись. (Гидливо торкається свого вбрання). Хіба не видно?

Мовчанка.

В л а д і м і р. Я щось хотів... Ага, нога твоя як? Естрагон. Набухає.

В л а д і м і р. Ось, пригадав! Два розбійники, значить. Історію цю пам'ятаєш?

Естрагон. Ні.

В л а д і м і р. Розказати тобі?

Естрагон. Не треба.

В л а д і м і р. Щоб згаяти час. (Пауза). Було там два злодії, яких розіп'яли разом зі Спасителем. І... Естрагон. З ким?

В л а д і м і р. Зі Спасителем. Два злодії. І один, кажуть, був спасенний, а другий... (шукає антонім до слова "спасенний")... був проклятий.

Естрагон. Спасенний від чого?

В л а д і м і р. Від пекла.

Естрагон. Я пішов. (Не рухається).

В л а д і м і р. І все ж... (Пауза). Як могло статися, що... Мої міркування тебе, сподіваюся, не дратують? Естрагон. А я не слухаю.

В л а д і м і р. Як могло статися, що з чотирьох євангелістів тільки один згадує про цей факт? Всі ж вони були там — десь поблизу, принаймні. І тільки один розповідає про спасіння розбійника. (Пауза). Ну годі, Гого, не мовчи, приєднуйся до дискусії. •

Естрагон. Я тебе слухаю.

В л а д і м і р. З чотирьох один. А з трьох інших двоє розбійників зовсім не згадують, а третій каже, що вони вдвох його кривдили. Естрагон. Хто? В л а д і м і р. Що хто?

Естрагон. Щось я не второпав... (Пауза). Кого кривдили?

В л а д і м і р. Спасителя.

Естрагон. За віщо?

В л а д і м і р. Бо він не хотів їх спасти.

Естрагон. Від пекла?

В л а д і м і р. Якого в. дідька пекла! Від смерті. Естрагон. Ну?

В л а д і м і р. Ну то в такому разі їх обох мусили прокляти. Естрагон. А потім?

В л а д і м і р. Не "потім", а те, що інший твердить, буцімто один з них був спасенний.

Естрагон. Ну? Решта не згодні, і через це, виявляється, вся шура-буря?

В л а д і м і р. Але всі четверо були там. І тільки один оповідає

про спасенного розбійника. Кому нам слід більше довіряти, йому чи решті?

Естрагон. Кому "нам"?

Владімір. Усім нам, кожному. Бо люди знають тільки цю версію.

Естрагон. Хіба ж це люди? Козли! (Зітхає, охкає, але підводиться, кульгає ліворуч до лаштунків, спиняється, дивиться вдалину, прикладаючи руку до очей, обертається, йде у протилежний бік, оглядає той край).

Владімір стежить за ним, відтак підходить до черевика, зазирає всередину, відкидає.

Владімір. Тьху. (Плює на землю).

Естрагон повертається на середину кону, стає спиною до залу, дивиться в той бік.

Естрагон. Гарна місцинка. (Обертається, йде до рампи, оглядає зал). Звабні простори. (Обертається до Владіміра). Гайда туди. Владімір. Не можна. Естрагон. Чому? Владімір. Ми чекаємо на Годо.

Естрагон. Справді. (Пауза). А ти певен, що це саме тут?

Владімір. Що саме?

Естрагон. Що саме тут треба чекати?

Владімір. Він сказав, біля дерева.

Обидва дивляться на дерево.

А тут інших немає.

Естрагон. Що це? Владімір. Верба, здасться. Естрагон. А де листя? Владімір. Померло листя. Естрагон. Одридала своє. Владімір. А може, зараз не сезон? Естрагон. А що, як це кущ? Владімір. Чагар. Естрагон. Кущ.

Владімір. Чи... (Стримує себе). Це — інсинуація! Хочеш сказати, що ми не туди прийшли?

Естрагон. Він мусить бути тут.

Владімір. Він не казав напевно, що має прийти.

Естрагон. А що, як не прийде?

Владімір. Тоді ми прийдемо завтра.

Естрагон. І післязавтра.

Владімір. Можливо.

Естрагон. І так щодня.

Владімір. Річ у тім...

Естрагон. Доки він не прийде.

Владімір. А ти — жорстокий.

Естрагон. А що ми, по-твоєму, робили вчора?

Владімір. І от тут ти помиляєшся.

Естрагон. Так що ми, по-твоєму, робили вчора? В л а д і м і р. Робили вчора? Естрагон. Так.

В л а д і м і р. їй-богу... (Сердито.) Кажи сам, щоб потім мене не винуватив.

Естрагон. І я скажу. Скажу, що ми тут були вже. В л а д і м і р (озирається). Ти впізнаєш цю місцевість? Естрагон. Цього я не кажу. В л а д і м і р. Не кажеш? Естрагон. Це не міняє справи.

В л а д і м і р. Все "дно... це дерево... (обертається до залу). Це болото.

Естрагон. Ти певен, що саме цього вечора? В л а д і м і р. Що цього вечора? Естрагон. Треба чекати.

В л а д і м і р. Він сказав, у суботу. (Пауза. Здається. Естрагон. Після роботи.

В л а д і м і р. Я десь це собі навіть занотував. (Нишпорить по кишенях, звідки сиплеться всякий мотлох).

Естрагон. Але в яку саме суботу? Та й сьогодні хіба субота? А що, як неділя? Або понеділок? А то й п'ятниця?

В л а д і м і р (несамовито озирається, неначе дата мусить бути позначена на довколишніх речах). Неймовірно.

Естрагон. Або вівторок.

В л а д і м і р. Що ж робити?

Естрагон. Якщо він приходив сюди і нас не побачив, то, будь певен, сьогодні його тут не буде.

В л а д і м і р. Але ж ти сам казав, що вчора ми тут були.

Естрагон. Я міг помилитися. (Пауза). Може, помовчимо трошки?

В л а д і м і р (кволо). Давай.

Естрагон сідає на землю. Владімір нервує, ходить узад-вперед коном, інколи спиняється, щось визирає на обрії. Естрагон засинає. Владімір зупиняється біля нього.

Гого... (Мовчанка). Гого... (Мовчанка). Гого!

Естрагон здригається, розплющує очі.

Естрагон (жахається, усвідомивши те, що відбулося). Я спав! (З докором). Чому ти ніколи не даєш мені поспати? Владімір. Мені було так самотньо. Естрагон. Я бачив сон. Владімір. Не розповідай! Естрагон. Мені наснилося, що... Владімір. Не розповідай!

Естрагон (робить жест, який охоплює всесвіт). Значить, тобі не я, а усе це потрібно? (Мовчанка). Який ти нечемний, Діді. Кому ж, як не тобі, я маю переповідати усі свої особисті жахи?

Владімір. Хай вони лишаються при тобі. Ти ж знаєш, що я цього не схвалюю.

Естрагон (холодно). Інколи я замислююсь, а чи не ліпше кожному з нас піти власним шляхом?

В л а д і м і р. Далеко ти так не дійдеш.

Естрагон. Як скрутно нам буде. (Пауза). Ой леле, як скрутно нам буде, Діді! (Пауза). Кожен побачить дивні, невідомі краТ. (Пауза). Зустріне добрих, привітних подорожніх. (Пауза. Лагідно). Зважся, Діді.

В л-а д і м і р. Годі вже, кінчай.

Естрагон (похітливо). Кінчаю, кінчаю... (Мрійливо). Англійці кажуть "кінч-га-а-а-ай". О, то — хвацькі кінчальники. (Пауза). Знаєш анекдот про англійця в борделі?

В л а д і м і р. Знаю.

Естрагон. Розкажи.

В л а д і м і р. Не хочу.

Естрагон. Якось один англієць упився й поплентався до бор-делю. Бандерша його питає, яку вам — біляву, чорняву чи, може, руду. Продовжуй.

В л а д і м і р. Припини! (Поспішає геть із кону).

Естрагон підводиться, йде слідом за ним до лаштунків. Розмахує руками, немов глядач, який підбадьорює кулачного бійця. Владі мір повертається, йде повз Естрагона, опустивши очі долу, перетинає кін. Естрагон робить кілька кроків у його бік,

зу пиняється.

Естрагон (ніжно). Ти хотів щось сказати?

Владімір не відповідає.

(Підступає ще на один крок.) Про щось хотів побалакати? (Мовчанка. Робить ще один крок). Що ти кажеш, ^Діді?

Владімір (не обертаючись). Нам немає про що розмовляти.

Естрагон (підступає ще на один крок). Образився? (Мовчанка. Робить ще один крок). Пробач. (Мовчанка. Крок уперед. Кладе руку на плече Владіміру). Ну ж бо, Діді. (Мовчанка). Дай руку.

Владімір обертається.

Обніми мене!

Владімір опирається.

Не будь таким упертим!

Владімір добрішає. Вони обнімаються. Естрагон гидливо сахається.

Часнику нажерся!

Владімір. Це дуже для нирок корисно.

Мовчанка. Естрагон уважно обдивляється дерево.

Чим би зайнятися?

Естрагон. Треба чекати. Владімір. Правильно. А поки чекаємо? Естрагон. Може, повіситись? Владімір. Хоч бажання встане. Естрагон. Чесно встане?

Владімір. Ще й з усіма відповідними наслідками. А там, де воно впаде, виросте мандрагора. Коли її рвеш, вона зойкає людським голосом, бо від людини походить. Хіба ти не знав?

Естрагон. Негайно вішаємося.

Владімір. На гілці?

Вони йдуть до дерева, оглядають його.

Не витримає.

Естрагон. То давай перевіримо. Владімір. Починай. Естрагон. Після тебе. Владімір. Чого це? Йди першим. Естрагон. Чому саме я? Владімір. Бо ти менше важиш. Естрагон. Саме тому. Владімір. Не второпав я. Естрагон. А ти подумай.

Владімір думає.

Владімір (подумавши). Не второпав.

Естрагон. Ну як же! (Замислюється). Гілка... гілка... (Сердито). Ну що ж тут неясно!

Владімір. Якщо не ти, хто ж мені пояснить?

Естрагон (повільно, з притиском). Гого легкий — гілка не ламатися — Гого помирати. Діді важкий — гілка ламатися — Діді один. (Пауза). В той час, як... (Добирає слова.)

Владімір. Я про це якось не подумав.

Естрагон (знайшовши слова). Те, що подужає більше, подужає й менше.

Владімір. А хто сказав, що я важчий за тебе?

Естрагон. Ти ж сам казав. Звідки мені знати. Маємо рівні шанси. Ну, майже рівні.

Владімір. Що ж нам робити?

Естрагон. А нічого не робити. Так безпечніше буде. Владімір. Почекаймо, що він скаже. Естрагон. Хто? Владімір. Годо. Естрагон. Прекрасно.

Владімір. Почекаймо, доки все не з'ясується.

Естрагон. А з іншого боку, треба й самим щось робити. Коваль клепле, поки тепле.

Владімір. Страх як цікаво почути, що він нам скаже. Це ж нас ні до чого не зобов'язує.

Естрагон. А про що саме ми його просили?

Владімір. Тебе хіба там не було?

Естрагон. Я не звернув уваги.

Владімір. Власне... Нічого конкретного.

Естрагон. Щось на зразок благання.

Владімір. Такого типу.

Естрагон. Прохання якесь.

В л а д і м і р. Можна сказати, що так.

Естрагон. І що він на це відповів?

В л а д і м і р. Сказав, що подивиться.

Естрагон. Що він нічого не обіцяє.

В л а д і м і р. Що треба подумати.

Естрагон. На свіжу голову.

В л а д і м і р. З родичами порадитися.

Естрагон. З друзями.

В л а д і м і р. Зі співробітниками.

Естрагон. Із кореспондентами.

В л а д і м і р. Звірити дані.

Естрагон. Кошториси перевірити.

В л а д і м і р. Перш ніж вирішувати.

Естрагон. Це цілком природно.

В л а д і м і р. Хіба ні?

Естрагон. Здається.

В л а д і м і р. Мені теж.

Довга пауза.

Естрагон (схвильовано). А ми ж як? В л а д і м і р. Тобто? Естрагон. А ми ж, кажу, як? В л а д і м і р. Не зрозумів.

Естрагон. Яка наша роль у всьому цьому?

В л а д і м і р. Наша роль?

Естрагон. Не хвилюйся, подумай.

В л а д і м і р. Наша роль? Прохачів, благальників.

Естрагон. І не більше?

Владімір. Ваша світлість жадає виборювати давні, занедбані вольності?

Естрагон. А ми що, не маємо ніяких прав?

Владімір пхикає, але, як і раніше, уриває сміх. Те саме повторюється і з посмішкою.

В л а д і м і р. От відмочив! Я сміявся б і досі, якби дозволялося. Естрагон. То ми, виходить, втратили всі своТ вольності і права? Владімір (повчально). Ми Тх здихалися.

Мовчанка. Обидва стоять нерухомо, їхні руки теліпаються, голови похнюплені, стомлені ноги зігнуті в колінах.

Естрагон (квапливим голосом). Але ж ми не прип'яті? (Пауза).

Ге?

Владімір (підводить руку). Тихо!

Застигли в гротескових позах, слухають.

Естрагон. Нічого не чую. Владімір. Цить!

Слухають. Естрагон втрачає рівновагу, мало не падає. Хапає Владіміра за руку, той силкується не впасти. Слухають, притискаючи один до одного, зорячи одне одному

в очі.

Я також.

Зітхають з полегкістю. Відпускають один одного, розходяться в різні боки.

Естрагон. Налякав ти мене. Владімір. Я думав, це — він. Естрагон. Хто? Владімір. Годо. Естрагон. Та де! Вітер в очереті. Владімір. Клянуся, я чув крики. Естрагон. Навіщо йому кричати? Владімір. На коня.

Мовчанка.

Естрагон. Ходімо.

Владімір. Куди? (Пауза). Цю ніч, гадаю, ми спатимемо у його господі, в теплі, у сухості, з повними кендюхами, на соломі. Заради такого варто чекати. Хіба ні?

Естрагон. Але ж не всю ніч?

Владімір. Іще сонце не сіло.

Мовчанка. Естрагон. їсти хочеться. Владімір. Моркву будеш? Естрагон. А більше нічого немає? Владімір. Десь було кілька ріп. Естрагон. Давай моркву.

Владімір шукає по кишенях, дістає ріпу, подає ТТ Естрагонові.

Дякую. (Кусає, не дивлячись. Жалісно). Це ж ріпа.

Владімір. Пробач! їй-богу, я думав, що це морква. (Знову нишпорить по кишенях, але знаходить там самі ріпи). Все ріпа та ріпа. (Шукає). Ти ж, мабуть, останню морквину і з'їв. (Шукає). Осьдечки вона! (Видобуває морквину, подає її Естрагонові.) Тримай, друже.

Естрагон витирає морквину об рукав і починає їсти.

Дай-но мені ріпу.

Естрагон подає йому ріпу.

їж ощадно, бо більше немає. Це вже остання.

Естрагон (жадібно гризе моркву). Я, здається, тебе про щось питав.

Владімір. Так, так.

Естрагон. А ти мені відповів?

Владімір. Ну, як морква? Смакує?

Естрагон. Занадто солодка.

Владімір. Тим краще, тим краще. (Пауза). А про що ти питав?

Естрагон. Забув. (Жує). Ото ж і прикро. (Довго й уважно вивчає морквину, крутить Ті між великим та вказівним пальцями). Смакота, а не морква. (У глибокій задумі смокче кінчик). Ага, згадав. (Ковтає).

Владімір. Ну?

Естрагон (повен рот, нерозбірливо). А ми не прип'яті?

Владімір. Не розумію, що ти белькочеш.

Естрагон (жує, ковтає). Я тебе питаю, прип'яті ми чи ні.

Владімір. При п'яті?

Естрагон. Прип'яті.

Владімір. При якій такій п'яті?

Естрагон. Ну, прив'язані.

Владімір. До кого? Чим?

Естрагон. Ну, до нашого цього...

Владімір. До Годо? Прип'яті до Годо? ВигадкиІ Хто сказав? (Пауза). Поки що ні.

Естрагон. Його звати Годо? Владімір. Начебто.

Естрагон. Ти баї (Піднімає недогризок морквини за гичку, крутить її перед очима). Дивися, чим довше їсти, тим воно гіркіше.

Владімір. А в мене — навпаки. Естрагон. Тобто?

Владімір. Чим більше їм, тим більше звикаю до всякої гидоти.

Естрагон (добре подумавши). Це, по-твоєму, і є навпаки? Владімір. Все залежить від темпераменту. Естрагон. Від характеру. Владімір. І нічого з цим не поробиш. Естрагон. Скільки не бійся. Владімір. Яким уродився... Естрагон. ...І як не крути... Владімір. ...А сутність не міняється.

Естрагон. Нічого не поробиш. (Пропонує недогризок морквини Владіміру). Хочеш досмоктати?

Чути жахливий зойк, десь зовсім поруч. Естрагон випускає з рук морквину. Стоять нерухомо, потім зриваються і біжать у бік лаштунків. Естрагон зупиняється посередині кону, біжить назад, гі дні має морквину, ховає в кишеню, поспішає до Владі-міра, який чекає на нього, знову зупиняється, біжить назад, піднімає черевик, приєднується до Владіміра. Туляться один до одного, втягують голови в плечі, ніби рятуються від небезпеки, чекають. Заходять Поццо та Лак і. Поццо веде попереду себе Лакі, в якого до шиТ прив'язаний мотуз, тому спершу з'являється Лакі, тоді мотуз, який тягнеться до середини кону, перш ніж виходить Поццо. Лакі тягне важку валізу, складеного стільця, кошика з харчами та пальто. В руках у Поццо — батіг.

Поццо (з-поза лаштунків). Швидше!

Ляскіт батога. З'являється Поццо. Вони проходять через весь кін. Лакі проминає владіміра та Естрагоне й виходить геть. Побачивши Владіміра та Естрагоне, Поццо зупиняється. Мотуз напинається. Поццо шарпає його.

Назад!

Чути, як Лакі падає разом з усім вантажем. Владімір та Естрагон обертаються в його бік, пориваються допомогти йому, але бояться. Владімір робить крок у бік Лакі. Естрагон тримає його за рукав.

Владімір. Пусти!

Естрагон. Не рипайся.

П о ц ц о. Обережно! Він злий.

Естрагон та Владімір обертаються до Поццо.

До чужих.

Естрагон (тихо). Це він? Владімір. Хто? Естрагон. Ну, цей... Владімір. Годо? Естрагон. Так.

Поццо. Дозвольте відрекомендуватися: Поццо. Владімір. Н-ні. Естрагон. Він сказав — Годо. Владімір. Н-ні.

Естрагон (до Поццо). Пробачте, ви не пан Годо?

Поццо (грізно). Я — Поццо! (Мовчанка). Невже це ім'я вам нічого не каже? (Мовчанка). Невже, повторюю, це ім'я вам нічого не каже?

Владімір та Естрагон спантеличено дивляться один на одного.

Естрагон (удає, ніби щось пригадує). Пуццо... Пуццо... Владімір (так само). Поццо... Поццо. Пппо-оцццо!

Естрагон. А! Поццо... як же... Поццо... Владімір. Поццо чи Пуццо? Естрагон. Поццо... ні... боюся, що...

Владімір (примирливо). Я знав колись родину Гоццо. Мама-ша їхня десь збур підчепила.

Поццо загрозливо насувається на них.

Естрагон (поспіхом). Але ми, пане, ми — нетутешні.

Поццо (зупиняється). Але ж ви все-таки люди. (Надягає окуляри). Наскільки я бачу. (Знімає окуляри). Тієї ж породи, що і я. (Заходиться реготом). Такої ж породи, як і Поццо. Божа подобизна!

Владімір. Розумієте...

Поццо (владно). Хто такий Годо?

Естрагон. Годо?

Поццо. Ви прийняли мене за Годо.

Владімір. Ні, пане, ні на мить.

Поццо. Хто він?

Владімір. Він цей... далекий знайомий. Естрагон. Ми його майже не знаємо. Владімір. Так, як слід не знаємо... і разом з тим... Естрагон. Навіть якби я й зустрів його, то не впізнав би. Поццо. Ви прийняли мене за нього.

Естрагон. Тобто ми... розумієте... сутінки... напруження... чекання... зізнаюся... ну, примарилося... на якусь мить... Владімір. Не слухайте його, пане, не слухайте!

Поццо. Чекали? Ви на нього чекали? Владімір. Як вам сказати... Поццо. Тут? На моїх землях? Владімір. Ми не хотіли нічого лихого... Естрагон. Ми хотіли як краще. Поццо. Ходити скрізь вільно. Владімір. Ми саме так і думали. Поццо. Неподобство, ганьба, але факт! Естрагон. Що поробиш.

Поццо (з великодушним жестом). Та годі про це. (Шарпає за мотуз). Вставай! (Пауза). Як упаде, так і засинає. (Шарпає знову). Вставай, свинюко!

Чути, як Лакі підводиться і збирає свій вантаж.

Поццо (шарпає за мотуз). Назад!

Задкуючи, виходить Лакі.

Стій!

Лакі спиняється.

Кру-гом!

Лакі обертається.

Поццо (чемно звертається до Владіміра та Естрагона). Панове, друзі, я такий щасливий, що зустрів вас. (Перш ніж вони встигли здивуватися). Так, так, безмежно щасливий. (Шарпає за мотуз). Ближче!

Лакі наближається.

Стій!

Лакі зупиняється.

Розумієте, шлях видається таким довгим, якщо мандруєш сам по собі от уже... (дивиться на годинник) ...вже... (рахує) ...шість годин, саме так, шість довгих годин, і жодної живої душі довкола. (До Лакі). Пальто!

Лакі ставить валізу, підходить ближче, подає пальто, вертається на своє місце,

бере валізу.

Тримай! (Подає йому батіг).

Лакі підходить і, позаяк обидві його руки зайняті, бере батіг у зуби, а потім вертається на місце.

(Починає одягати пальто, зупиняється). Пальто!

Лакі ставить долі валізу, кошик та стілець, наближається, допомагає Поццо вдягнутися, вертається на місце, бере валізу, кошик та стілець.

Повітря таке свіже. (Застебнув пальто, нахиляється, оглядає себе, розпрямляється). Батіг!

Лакі підходить, схиляється, Поццо вириває у нього з рота батіг, Лакі повертається

на місце.

Так, шановні, я не можу довго існувати без товариства собі подібних. (Надягає окуляри і дивиться на двох собі подібних). Навіть якщо ця подібність така недосконала. (До /Такі). Стілець!

Лакі ставить валізу та кошика, підходить, розкладає стільця, ставить його, йде на своє місце, бере в руки свій вантаж.

Ближче!

Лакі опускає стільця та кошика, підходить до Поццо, підсовує йому стілець, вертається на своє місце, береться за валізу та кошик.

(Вмощується, приставляє ручку батога до грудей Лакі, штовхає його). Назад!

Лакі робить крок назад.

Іще!

Лакі робить ще один крок.

Стій!

Лакі зупиняється.

(Звертається до Владі міра та Естрагона). Тому, якщо дозволите, ми тут з вами трошки побайдикуємо, а тоді вже рушимо далі. (До Лакі). Кошик!

Лакі підходить, подає кошик, вертається на місце.

Свіже повітря збуджує апетит. (Розкриває кошик, дістає шматок курки та пляшку вина). Кошик!

Лакі підходить, бере кошик, повертається на місце, заклякає.

Далі!

Лакі відступає.

Отуди!

Лакі зупиняєтья.

Від нього так смердить. (Добре прикладається до пляшки). Будьмо. (Ставить пляшку долі, починає і'сти).

Всі мовчать. Владімір та Естрагон спочатку боязко, далі сміливіше підступають до Лакі й ходять довколо нього, оглядають з усіх боків. Поццо жадібно поглинає курку, обсмоктує кістки, кидає Тх геть. Лакі поволі згинається, доки валіза та кошик не торкаються землі, тоді виструнчується і знову осідає на кожен вдих-видих.

Естрагон. Йому щось болить? Владімір. Він стомився.

Естрагон. А чому він не поставить своТ речі?

Владімір. Звідки я знаю! (Підходить ближче). Обережно.

Естрагон. Треба йому сказати.

Владімір. Диви!

Естрагон. Що таке?

Владімір (показує). Шия.

Естрагон (оглядає шию). Нічого не бачу.

Владімір. Отут.

Естрагон стає позад Владі міра.

Естрагон. Оввa! Владімір. Кров. Естрагон. Це від мотуза. Владімір. Натерло. Естрагон. Ще й як! Владімір. Це все вузол. Естрагон. Це небезпечно.

Оглядають далі, вивчають обличчя.

Владімір. І з лиця гарний.

Естрагон (знизує плечима, кривиться). Гадаєш?

Владімір. Риси занадто м'які, правда.

Естрагон. Заслинився.

Владімір. Від такого життя.

Естрагон. Весь рот у піні.

Владімір. Може, він дебіл?

Естрагон. Йолоп.

Владімір (нахиляється ближче). Та в нього зоб.

Естрагон (і собі нахиляється). Не обов'язково.

Владімір. Захекався.

Естрагон. А ти як думав.

Владімір. А очі які!

Естрагон. Які?

Владімір. Мов у рака.

Естрагон. Здається мені, що сердега на ладан дихає.

В л а д і м і р. Не обов'язково. (Пауза). Спитай його що-небудь.

Естрагон. Ти думаєш?

Владімір. Ми ж нічим не ризикуємо.

Естрагон (несміливо). Добродію...

Владімір. Голосніше.

Естрагон (голосніше). Добродію...

Поццо. Дайте йому спокій.

Владімір та Естрагон обертаються до Поццо, який, пополуднавши, витирає рота

долонею.

Хіба не бачите, що він хоче відпочити? (Дістає люльку, набиває її).

Естрагон помічає курячі кістки на землі, втуплюється в них. (Чиркає сірником, розпалює люльку). Кошик!

Лакі не рухається, Поццо сердито відкидає сірник, шарпає за мотуз. Кошик!

Лакі здригається, мало не падає, приходить до тями, наближається, кладе лляшку в кошик, вертається на місце, приймає свою звичну поставу. Естрагон прикипів очима

до кісток.

(Дістає другий сірник і нарешті запалює люльку). Що ж ви хочете, Це не його робота. (Пирхає люлькою, випростовує ноги).Те-екс, отак воно краще.

12*

355

Естрагон (несміливо). Добродію... Поццо. Кажіть, друже, не бійтеся.

Естрагон. Е... ви вже скінчили... е... вам більше не потрібні... кісточки... пане?

Владімір (обурено). Не міг уже почекати!

Поццо. Які можуть бути церемонії! Чи потрібні мені кістки? (Перевертає їх кінчиком батога). Ні, мені особисто вони не потрібні.

Естрагон робить крок у бік кісток.

Але...

Естрагон зупиняється.

Але, як правило, кістки дістаються носієві. От його й питайте.

Естрагон повертається до Лакі, вагається. Питайте, питайте, не бійтеся, він вам усе скаже.

Естрагон іде до Лакі, зупиняється перед ним.

Естрагон. Добродію... пробачте... добродію...

Лакі не реагує. Поццо клацає батогом. Лакі підводить голову.

Поццо. До тебе звертаються, свиня. Відповідай. (До Естраго-на). Питайте.

Естрагон. Пробачте, добродію, кістки... Вони вам потрібні?

Лакі втуплюється в Естрагоне.

Поццо (заходиться реготом). Добродію!

Лакі опускає голову. Відповідай! Ти будеш кістки чи не будеш?

Лакі мовчить.

(До Естрагона). Вони ваші.

Естрагон одним плигом опиняється біля кісток, хапає Тх, починає гризти.

Дивно. Я не пригадую, щоб він од кісток відмовлявся. (Стурбовано дивиться на Лакі). Гарна буде штука, якщо він надумає заслабнути. (Пихкає люлькою).

Владімір (вибухає). Який сором!

Всі мовчать. Приголомшений Естрагон опускає кістки, дивиться то на Владіміра, то на Поццо. Поццо спокійно палить люльку. Владімір ніяково мовчить.

Поццо (до Владіміра). А на що ви, власне, натякаєте?

Владімір (плутано, але рішуче). Поводитися з людиною (вказує на / Такі), немов із... це просто... жива істота... ні... соромно!

Естрагон (щоб не лишитися позаду). Це неподобство! (Продовжує гризти).

Поццо. Ви надто суворі. (До Владіміра). Скільки.вам, вибачте за грубість, років? (Мовчанка). Шістдесят? Сімдесят?.. (До Естрагона). Скільки ж йому може бути?

Естрагон. Самі спитайте.

П о цд о. Який я, однак, настирний. (Вибиває люльку об ручку — батога, підводиться). Мушу йти. Дякую за компанію. (Замислюється). А! Може, ще одненьку випалити? Що ви скажете?

Владімір та Естрагон мовчать.

Взагалі-то я майже не палю. А щоб дві люльки поспіль (кладе руку на серце), то це таке навантаження на серце! (Пауза). А все через нікотин, поглинається, що ти йому не роби. (Зітхає). Самі розумієте. (Пауза). Але ж ви, здається, не палите. Так? Ні? А втім, не має значення. (Пауза). Але як же тепер його взяти й сісти, після того як я вже підвівся? Щоб ніхто, бува, не подумав, що я оце взяв і, так

би мовити, дав послабку? (До Владіміра). Що ви кажете? (Пауза). Може, ви нічого й не казали? (Пауза). Не має значення. Так от... (Замислюється).

Естрагон. Фух! Отак воно краще. (Відкидає кістки).

Владімір. Гайда.

Естрагон. Вже?

Поццо. Одну мить! (Шарпає за мотуз). Стілець! (Вказує батогом).

Лакі розкладає стілець.

Ближче! Туди! (Сідає).

Лакі повертається до валізи та кошика. 357

От ми й сіли! (Набиває люльку). Владімір. Гайда.

Поццо. Ви тільки не подумайте, що це я вас жену. Залиштеся на часинку, не пошкодуєте.

Естрагон (передчуваючи милостиню). А ми не поспішаємо.

Поццо (запаливши люльку). Друга завжди гірша (бере люльку в руку, повагом випускає дим) за першу, скажу я вам. (Знову смокче). Але все 'дно добре.

Владімір. Я пішов.

Поццо. Я бачу, що вже набрид йому. Так, я — не ідеал. Ну то й що? (До Владіміра). Добре все зважте, перш ніж гарячкувати. Припустимо, ви підете зараз, поки світло, бо що не кажіть, а воно ще не вечір.

Усі втрьох дивляться на небо.

Так от... У цьому випадку... (Виймає з рота люльку, уважно її розглядає). Згасла... (Знову запалює люльку). У цьому випадку... у цьому випадку... як же ви зустрінетеся з цим... Годе... Годо... Гуде... (Пауза). Ну, словом, той, від кого залежить ваше майбутнє... (Пауза)... Принаймні найближчим часом.

Естрагон. А він діло каже.

Владімір. Звідки ви знаєте?

Поццо. Він знову до мене звернувся. Ще трохи — й ми станемо ліпшими друзями.

Естрагон. А чому він не ставить речі на землю?

Поццо. Я теж буду радий з ним познайомитися. Чим більше людей я зустрічаю, тим радісніше мені стає. Знайомство з найдрібні-шою комашкою робить нас мудрішими, від цього ми збагачуємось і повніше відчуваємо радість буття. Навіть ви (уважно обдивляється спочатку Естрагона, тоді Владіміра і, тільки пересвідчившись, що нікого не минув, продовжує) обидва, як знати, може, й ви чимось мене збагатите.

Естрагон. А чому він не ставить речі на землю?

Поццо. Хоч у це й важко повірити.

Владімір. Ви не відповіли на запитання.

Поццо (зворушено). Запитання? Хто? Яке? (Пауза). Хвилину тому ви тремтячими голосами й пошепки називали мене паном, а оце вже вигукуєте якісь запитання. Це добром не кінчиться.

Владімір (до Естрагона). Бачиш, він тебе чує.

Естрагон (обходить довкола Лакі). Що таке?

Владімір. Тепер можеш питати. Він почує.

Естрагон. Питати? Про що?

Владімір. Чому він не ставить речі на землю. Естрагон. А й справді, чому? Владімір. Не мене, ти його спитай.

Поццо (який уважно прислухався до їхньої* розмови, побоюючись, як би вони не забули запитання). Отже, ви питаєте, чому він не поставить свої, як ви висловилися, речі?

Владімір. Так.

Поццо (до Естрагона). І вас це також цікавить? Естрагон (все ще ходить довкола Лакі). Сопе, як кабан. Поццо. А я вам відповім. (До Естрагона). Але спиніться на ддить, благаю, я через вас нервую. Владімір. Йди сюди. Естрагон. Що таке? Владімір. Він зараз відповість.

Стоять один проти одного, не рухаються.

Поццо. Так от. Всі готові? На мене всі дивляться? (Позирає на Лакі, шарпає за мотуз, Лакі підводить голову). Дивися на мене, свиното! (Лакі дивиться на нього). Чудово. (Кладе люльку в кишеню, дістає балончик дезодоранту, пирскає собі в роті, ховає дезодорант, прочищає горло, спльовує, знов дістає балончик, пирскає в роті,, ховає дезодорант). Я

готовий. Усі мене слухають? (Дивиться на Лакі, смикає за мотуз). Вперед! (Лакі робить крок). Стій! (Лакі зупиняється). Готові? (Дивиться на Владіміра, Естрагона, переводить погляд на Лакі, смикає за мотуз). Що таке? (Лакі підводить голову). Я тут розпинаюся, а воно... Так. Ну так от... (Замислюється).

Естрагон. Я пішов.

Поццо. Так що, власне, ви хотіли знати? Владімір. Чому він...

Поццо (гнівливо). Не перебивайте! (Пауза. Заспокоюється). Якщо всі ми почнемо балакати одночасно, то до чого це все призведе, га? (Пауза). Про що це я казав? (Пауза. Голосніше). Про що я казав?

Владімір на митах зображає чоловіка, обтяженого вантажем. Поццо дивиться на

нього, нічого не розуміє.

Естрагон (наголошуючи на кожному складі). Валізи! (Вказує пальцем на Лакі). Чому? Завжди тримати. (Згинається так само, як і Лакі, відсапується). Поставити ні-ні. (Піднімає руки вгору, розпрямляється з полегкістю). Чому?

Поццо. Тепер ясно. Чому ж ви зразу не сказали? Чому він не прибере зручнішу позу? От давайте це і з'ясуємо. Має він таке право? Має. Значить, він просто не хоче. Ось вам і причина. А чому ж він не хоче? (Пауза). І я вам, панове, скажу.

Владімір. Увага!

Поццо. Бо він хоче справити на мене гарне враження, щоб я залишив його при собі. Естрагон. Як?

Поццо. Я, може, не так пояснив. Він хоче мене розжалобити, Щоб я й не думав з ним розлучатися. Ні, це не те. Владімір. Ви хочете його позбутися? Поццо. Він до мене і так вже, і сяк, але діла не буде. Владімір. Ви хочете його позбутися?

Поццо. Він узяв собі в голову, що коли я побачу, як вправно він несе вантажі, то схочу й надалі доручати йому цю роботу. Естрагон. Він вам більше не потрібен?

Поццо. Насправді ж він Тх тягає, як свиня. Він просто не здатний до цього.

Владімір. Ви хочете його позбутися?

Поццо. Він гадає, що коли я побачу, який він витривалий, то шкодуватиму про своє рішення. Це ж треба додуматися до такого! Немов мені бракує слуг. (Усі втрьох дивляться на Лакі). Атланте, сину Юпітера! (Мовчанка). Бачите? Я, здасться, задовольнив вашу цікавість. Ще питання будуть? (Освіжає рот дезодорантом).

Владімір. Ви хочете його позбутися?

Поццо. Зважте, що й я міг би бути на його місці, а він — на моєму. Якби все це склалося саме так. Кожному своє. Владімір. Ви хочете його позбутися? Поццо. Прошу?

Владімір. Ви хочете його позбутися?

Поццо. Звичайно. Але замість випхати його геть, як я міг би зробити, замість, повторюю, дати йому ногою під зад, я, і щедрість моя безмежна, веду його на ярмарок у Богенбург, де сподіваюся взяти за нього добру ціну. А взагалі-то, страшенно клопітно виганяти подібних потвор. Порішити б Тх зразу, менше мороки буде.

Лакі плаче.

Естрагон. Він плаче.

Поццо. Дворняга й той мас більше гідності. (Подає свого носовика Естрагонові). Заспокойте його, якщо ви такий до нього жалісливий. (Естрагон вагається). Беріть. (Естрагон бере носовичок). Витріть йому очі. Щоб не дуже бідкався.

Естрагон все ще вагається.

Владімір. Дай мені, я зроблю.

Естрагон не хоче віддавати носовика. Ховає його за спину, мов вередлива дитина.

Поццо. Ну що ж ви. Поки він плаче.

Естрагон наближається*до Лакі, ладнається витерти йому очі. Лакі лушпарить його ногою по гомілці. Естрагон випускає з рук носовичок, робить крок назад, шкутильгає,

стогне від болю.

Носовик!

Лакі ставить на землю валізу та кошик, піднімає носовик, підходить, подає його Поццо, відходить, бере в руки валізу та кошик.

Естрагон. Тварюка! Бидло! (Задирає холошу). Покалічив! Поццо. Я ж вам казав, що він чужих не любить. Владімір (до Естрагона). Покажи-но. (Естрагон показує йому ногу. До Поццо, гнівно). Там кров! Поццо. Кров — це добрий знак.

Естрагон (піднімає ногу). Я більше не зможу ходити!

Владімір (ніжно). Я тебе понесу. (Пауза). В разі потреби.

Поццо. Він більше не плаче. (До Естрагона). Ви, так би мовити, замінили його. Сльози світу суть величина постійна. Тільки-но хтось починає плакати, як інший припиняє. Так само й зі сміхом. (Заходиться реготом). Не будемо надто суворими до нашого часу, він не гірший за всі попередні. (Мовчанка). Але не будемо й надто поблажливими. (Мовчанка). І взагалі, давайте не будемо. (Мовчанка). Не викликає сумніву, що людей нині побільшало. Владімір. А пройдися-но.

Естрагон, шкандибаючи, робить кілька кроків, зупиняється перед Лакі, плює на нього,

відходить, сідає на горбик.

Поццо. А знаєте, хто повідав мені всі ці гарні речі? (Пауза. Вказує пальцем на Лакі). Він!

Владімір (дивиться на небо). Коли вже та ніч настане?

Поццо. Якби не він, усі мої думки й почуття були б такими буденними, вузькопрофесійними,— та що там казати. Краса, благодать, істина, хіба сам я міг би осягнути таке! От я і взяв собі тяглуя.

Владімір (не звертає на нього уваги, нарешті опускає голову). Тяглуя?

Поццо. Скоро буде шістдесят років, як я... (замислюється) так, не менше шістдесяти. (Напринджується). Ніколи б не дали мені стільки, правда?

Владімір дивиться на Лакі.

Порівняно з ним я ще зовсім парубок, ге? (Пауза. До Лакі). Капелюх!

Лакі ставить валізу та скидає капелюх. Його рясна, скуйовджена сивина спадає на обличчя. Він перекладає капелюх під пахву, береться за кошик.

А тепер дивіться. (Скидає капелюх *. Він — лисий, як бубон. Знову натягає капелюх). Бачили?

Владімір. А що таке тяглуй?

Поццо. Так ви нетутешній? І сучасного життя не знаєте. Колись раніше були блазні. А тепер — тяглуТ. В тих, звичайно, хто може собі це дозволити.

Владімір. І ви його виганяєте? Старого вірного слугу?

Естрагон. Падло!

Поццо все більше збуджується.

Владімір. Висмоктавши з нього всі соки, ви жбурляєте його геть, немов... (шукає слова) бананове лушпиння. Погодьтеся, що...

Поццо (ридає, хапається руками за голову). Я цього... не винесу... те, як він... ви ж не знаєте... це жахливо... він мусить піти... (Махає руками). ...я збожеволію... (Падає, руками обхопив голову). Я так більше... не можу...

Мовчанка. Всі дивляться на Поццо. Лакі здригається.

Владімір. Він так більше не може. Естрагон. Це жахливо. Владімір. Він збожеволіє. Естрагон. Неподобство.

*Усі четверо — в котелках (авт.).

Владімір (до Лакі). Як ви сміли? Нечуваної Такий добрий хазяїн! І так знущатися з нього! Після стількох років! Я не знаю!

Поццо (лементує). Колись... він був таким добрим... допомагав мені... розважав... так дотепно вмів... а тепер... без ножа...

Естрагон (до Владіміра). Так він хоче його кимось замінити?

Владімір. Що?

Естрагон. Ніяк не второпаю. Хоче він його кимось замінити чи не хоче?

Владімір. Начебто ні. Естрагон. Як? Владімір. Не знаю. Естрагон. Треба спитати.

Поццо (заспокоївся). Панове, я сам не розумію, що це на мене найшло. Даруйте. І забудьте все. (Опановує себе). Не знаю, що це я допіру вам наговорив, але будьте певні, що там не було ані слова правди. (Розпрямляє плечі, б'є себе в груди). Невже я схожий на людину, яку можна змусити страждати? Ви подивіться! (Шукає щось по кишенях). Де я подів свою люльку?

Владімір. Прекрасний вечір.

Естрагон. Незабутній.

Владімір. І до ночі ще далеко.

Естрагон. Коли ще та ніч.

Владімір. Тільки почало сутеніти.

Естрагон. Це жахливо.

Владімір. Гарно, як у театрі.

Естрагон. В цирку.

Владімір. У мюзик-холі.

Естрагон. В цирку.

Поццо. Де ж я подів свою люльку?

Естрагон. От дотепник! Носогрійку загубив! (Голосно регоче).

Владімір. Я зараз. (Йде у бік лаштунків). Естрагон. В кінці коридора, по ліву руку. Владімір. Потримай місце. (Виходить). Поццо. Я загубив свою англійську люльку! Естрагон (регоче, аж заходиться). Ой, помру, більше не можу!

Поццо (підводить голову). Ви часом не бачили... (Помічає, що Владіміра немає. Засмучено). Оввa! Пішов! І нічого не сказав. Навіть не попрощався! Ганьба. Чому ж ви його не затримали?

Естрагон. Щоб він луснув?

Поццо. Он воно що... (Пауза). У такому разі...

Естрагон. Ідіть сюди.

Поццо. Навіщо?

Естрагон. Побачите.

Поццо. Ви хочете, щоб я встав?

Естрагон. Ідіть сюди... швидше.

Поццо підводиться, йде до Естрагона.

Гляньте.

Поццо. Ти ба! Естрагон. Закінчив.

Повертається смутний Владімір, штовхає Лакі, перекидає ногою стілець, схвильовано крокує вздовж кону.

Поццо. Він чимось незадоволений? Естрагон. Ти тут таке пропустив. Шкода.

Владімір зупиняється, встановлює стілець, знову ходить по кону, помалу

заспокоюється.

Поццо. Заспокоївся. (Озирається). Отак усе на світі втихомирюється. І з неба сходить спокій. Чуєте? (Піднімає руку). Спить волохатий Пан.

Владімір (зупиняється). Невже ніч так ніколи й не настане?

Усі втрьох дивляться на небо.

Поццо. Ви ж не підете проти ночі? Естрагон. Як вам сказати... розумієте...

Поццо. Не треба виправдовуватися. Це так природно. Я б сам на вашому місці, якби мав побачення з цим Годе... Гуде... Годо... ви ж розумієте, кого я маю на увазі, чекав би до ночі. (Дивиться на стілець). Так кортить сісти, але не знаю, як би це зробити.

Естрагон. Може, вам допомогти?

Поццо. От якби ви мене попросили.

Естрагон. Що?

Поццо. Якби ви попросили мене сісти. Естрагон. А це допоможе? Поццо. Гадаю, що так. • Естрагон. Добре. Сідайте, пане, прошу. Поццо. Ні, ні, я постою. (Пауза. Пошепки). Попросіть іще. Естрагон. Ну подумайте самі, чи ж воно діло стовбичити отак! Ще болячка якась причепиться. Поццо. Ви гадаєте? Естрагон. Клянуся!

Поццо. Ви, безумовно, маєте рацію. (Сідає). Дякую, голубчику. От я й усівся. (Дивиться на годинник). Але вже й мені час рушати, а то ще спізнюся.

Владімір. Час зупинився.

Поццо (приставляє годинник до вуха). Не кажіть, пане, не кажіть. (Кладе годинник у кишеню). Що хочете, тільки не це.

Естрагон (до Поццо). Йому сьогодні все не до шмиги.

Поццо. Все, крім небозводу. (Сміється, задоволений власним афоризмом). Трохи терпіння, і все буде. Я добре бачу, що ви нетутешні й не можете знати, яке у нас небо навзаході. Хочете, я вам розкажу?

Мовчанка. Естрагон починає оглядати свої черевики, а Владімір — свого капелюха. З Лакі впав його капелюх, але він цього не помітив.

Я задовольню вашу цікавість. (Прискає в рот дезодорантом). Хвилинку уваги, будь ласка.

Естрагон та Владімір не звертають на нього уваги. Лакі куняє. Поццо ляскає батогом, звук виходить занадто слабкий.

Не батіг, а клоччя. (Підводиться, б'є ще раз, сильніше, доки звук не стає гучним і різким. Лакі спинається на ноги. Естрагонів черевик та Владімірів капелюх падають на землю. Поццо відкидає батіг). Давно вже його треба викинути. (Дивиться в зал). Про що я казав? Владімір. Ходімо.

Естрагон. Не стійте на ніжках, благаю, так можна взяти й захворіти.

Поццо. Ваша правда. (Сідає. До Естрагона). Як вас звати? Естрагон (не замислюючись) Катулл.

Поццо (не звертаючи уваги на відповідь). Так ви кажете, ніч. (Підводить голову). Але будьте уважнішими, бо інакше ми так ні до чого й не дійдемо. (Дивиться на небо). Дивіться. (Всі дивляться на небо, крім Лакі, який знову дрімає. Поццо помічає це і смикає за мотуз). Ти будеш дивитися на небо, свиня, чи не будеш? (Лакі скидає голову). Добре. Годі. (Всі опускають голови). Що ж там такого надзвичайного, в тому небі? Воно бліде й світлодайне, як і будь-яке небо о цій порі. (Пауза). У цих широтах. (Пауза). Коли нема дощу. (Співучим голосом). Ще годину тому (позирає на годинник, діловим тоном) приблизно (знову лірично) насотавши всю довколишню просторінь десь (вагається, діловим тоном) години до десятої, не пізніше (знову піднесено), прозорими

білочервоними хвилями, денне світло зачало мерхнути, бліднути (жест руками, які спадають, мов крила), бліднути, все блідіше й блідіше, аж поки (драматична пауза, широко розводить руки) гоп! капець! і не рухається! (Пауза). Але (значущо піднімає вгору руку), але за цим ніжно-сумирним серпанком (зводить очі на небо, всі, крім Лакі, роблять те саме) мчить кароока ніч (голос аж бринить) і запинає нас своїми (клацає пальцями)... опа! своїми... ну... цими... (натхнення залишило його) у найнедоречнішу мить. (Пауза. Похмуро). Отак і-то справи кояться на цій сучій землі.

Довга мовчанка.

Естрагон. Доки не скажуть, що робити далі. Владімір. Можна ж почекати. Естрагон. Знаємо, знаємо, це діло нехитре. Владімір. І разом з тим клопітне. Естрагон. Лишається чекати.

Владімір. Це нам не первина. (Піднімає капелюха, дивиться, що там усередині, трясе його, одягає).

Поццо. Ну як я вам? (Владімір та Естрагон спантеличено дивляться на нього). Добре? Нормально? Абияк? Погано? Ганебно?

Владімір (зрозумів раніше за Естрагона). О, дуже добре, прекрасно.

Поццо (до Естрагона). А вам, добродію? Вам я сподобався?

Естрагон (з англійським акцентом). О, ошін карашо, колосально.

Поццо (зворушено). Дякую, панове. (Пауза). Що б я робив без вашої підтримки. (Замислюється). Кінцівку я, правда, трошки зібгав, ви помітили?

Владімір. Ну хіба що саму крапелиночку.

Е с т р а г о н."А мені здалося, що то було навмисно.

Поццо. Звичайно, навмисно! І як я міг забути.

Мовчанка.

Естрагон. Поки ждеш, ніколи нічого не трапляється. Поццо (ображено). Так ви знудилися? Естрагон. Не без того. Поццо (До Владіміра). А ви, добродію? Владімір. Добре, але не смішно.

Мовчанка. Поццо охоплений різними почуттями.

Поццо. Панове, ви були зі мною досить... (шукає слово) люб'язні.

Естрагон. Та де! Владімір. Отакої!

Поццо. Так, так, і дуже коректні. Саме те, що мені треба... То що ж я, в свою чергу, маю зробити для цих ґречних добродіїв, аби розвіяти їхню нудьгу?

Естрагон. Червінець, і ми розстанемося, як ліпші друзі.

Владімір. Ми не жебраки.

Поццо. Що можна зробити, питаю я себе, що час для них біг трохи жвавіше? Я дав їм кістки, я мав бесіду з ними на всякі теми, я пояснив їм природу сутінок, я їм все геть розтовкмачив. Але чи достатньо цього, ось що мене непокоїть, достатньо чи ні?

Естрагон. Ну хоч жменьку мідяків.

Владімір. Помовч!

Естрагон. Дай з людиною побалакати.

Поццо. Чи достатньо цього? Безумовно. Але в мене широка душа. Я такий. Сьогодні. Хоча мені це й невигідно. (Шарпає за мотуз. Лакі дивиться на нього). Собі ж капость роблю, ну що я за людина. (Не підводячись, згинається, піднімає батіг). Як ви волієте? Щоб він танцював, співав, декламував, думав чи...

Естрагон. Хто?

Поццо. Як хто? Ви ж хіба вмієте думати? Владімір. Він думає?

Поццо. Ще й як. Уголос. Колись він так капітально думав, я мїг годинами його слухати. А тепер... (Здригається). А, нехай! Хочете, щоб він для вас щось подумав?

Естрагон. Хай би він краще станцював. Веселіше було б.

Поццо. Це як коли.

Естрагон. Веселіше, веселіше, правда, Діді? Владімір. Як на мене, то хай би подумав.

Естрагон. А може б, він спершу потанцював, а тоді нехай думає? Якщо це йому не важко.

Владімір (до Поццо). То можна?

Поццо. Ну звичайно. Це — цілком нормальна послідовність. (Хихоче).

Владімір. То нехай він танцює.

Мовчанка. Поццо (до Лакі). Ти чув?

Естрагон. І що, він ніколи не відмовляється?

Поццо. Я вам зараз усе поясню. (До Лакі). Танцюй, гидото.

Лакі ставить валізу та кошик на землю, наближається до рампи, обертається лицем до Поццо. Поццо підводиться, щоб краще бачити. Лакі танцює. Зупиняється.

Естрагон. Оце і все? Поццо. На біс!

Лакі повторює ті самі рухи, зупиняється.

Естрагон. Гоп-тринда-чибилуп! (Передражнює Лакі). Так і я вмію. (Знову передражнює, зашпортується, мало не падає). Треба лише повправлятися.

Владімір. Він стомився.

Поццо. Колись він танцював і фарандоль, і альме, жигу, фанданго, навіть кози Цю. А нині тільки отаке і вміє. Знаєте, як він це називає?

Естрагон. Смерть контрабасиста? Владімір. Старці та грець?

Поццо. Танець у мережі. Він удає, ніби попавсь у мережу. Владімір (мружить око, цмокає губами, як естет). А, ви знаєте, в цьому щось є...

Лакі поривається до своїх бебехів.

Поццо (мов на коня). Тпрру!

Лакі заклякає.

Естрагон. Так, ви кажете, він ніколи не відмовляється?

Поццо. Так от же ж слухайте. (Нишпорить по кишенях). Момент. (Шукає). Де я поклав свій дезодорант? (Шукає). А це не він? (Приголомшено, тихим голосом). Загубив... такий гарний пульверизатор!

Естрагон (тихо). Моя ліва легеня така квола. (Злегка кахикає. Потім дуже гучно). А права—здорова, як дзвін.

Поццо (нормальним голосом). Це погано, але обійдуся й без нього. Так про що це я, власне? (Замислюється). Чекайте! (Думає). Ага! (Підводить голову). Та поможіть же мені!

Естрагон. Шукаю.

Владімір. Я теж.

Поццо. Чекайте!

Усі втрьох одночасно скидають капелюхи, прикладають руку до лоба, зосереджуються. Довга пауза.

Естрагон (радісно). Ага! Владімір. Він знайшов. Поццо (нетерпляче). Що таке? Естрагон. Чому він не поставить свої речі? Владімір. Не те! Поццо. Ви певні?

Владімір. Так ви ж нам це вже пояснили. Поццо. Вже пояснив? Естрагон. Пояснив? Владімір. Він уже їх поставив. Естрагон (зиркає у бік Лакі). Точно. А потім? Владімір. Позаяк він уже їх поставив, не можна більше питати, чому він їх не ставить.

Поццо. От голова, от розум! Естрагон. А чому він їх поставив? Поццо. Так. Чому? Владімір. Щоб танцювати. Естрагон. Вірно.

Поццо (підводить голову). Чекайте. (Пауза). Нічого не кажіть! (Пауза). Так і є. (Одягає капелюха). Все ясно.

Естрагон та Владімір теж одягають капелюхи.

Владімір. Він згадав. Поццо. Отаке. Естрагон. Про що це він?

Поццо. Зараз побачите. Але це важко пояснити. Владімір. Ну то нічого не кажіть.

Поццо. Ви тільки не бійтеся. Я доберуся до суті. Отже, у двох словах, бо вже досить пізно. Стислість і водночас чіткість — ось що нам зараз конче потрібно. Хвилину на роздуми.

Естрагон. Не кваптесь. Чим довше робихи його, тим коротше вийде.

Поццо (подумавши). Та-ак. Розумієте, з двох — одне. Естрагон. Дядько вже приїхав.

Поццо. Значить, так. Або я його попросив — станцювати, припустимо, заспівати, подумати...

Владімір. Так, так, ми це вже второпали.

Поццо. Або я його ні про що не просив. От. Не перебивайте. Припустимо, я його попросив... ну хоча станцювати. І що з цього вийшло?

Естрагон. Він став сопіти й свистіти, як...

Поццо (обережно). От не буду більше нічого казати.

Владімір. Будь ласка, продовжуйте.

Поццо. Навіщо ви мене перебиваєте?

Владімір. Продовжуйте, продовжуйте, це так цікаво.

Поццо. А ви ще попросіть.

Естрагон (благально стискає долоні). Благаю вас, пане, продовжіть свою думку.

Поццо. На чому я спинився?

Владімір. Ви просите його станцювати. Естрагон. Заспівати.

Поццо. Так, я прошу його заспівати. А далі що? Далі, значить він або співає, як я і просив його, або, замість співати, як я його просив, заходиться танцювати, або, значить, думати, або...

Владімір. Це ясно, це ясно, а далі?

Естрагон. Ну годі!

Владімір. Але цього вечора він зробить усе, що ви йому наказали.

Поццо. Бо він хоче догодити мені, щоб я його не вигнав.

Естрагон. Байки!

Владімір. Це ще треба перевірити.

Естрагон. Оце зараз візьме і скаже, що у всіх його речах не було ані слова правди.

Владімір (до Поццо). Так правду ви казали чи ні? Поццо. Я стомився.

Мовчанка.

Естрагон. Нічого не відбувається, ніхто не йде, ніхто не приходить, це жахливо.

Владімір (до Поццо). Скажіть йому, нехай подумає.

Поццо. Подайте йому капелюха.

Владімір. Капелюха?

Поццо. Він без нього не вміє думати.

Владімір (до Естрагона). Подай йому капелюха.

Естрагон. Я? Після того, як він мене вдарив? Ніколи!

Владімір. Тоді я йому його подам. (Не рухається).

Естрагон. Нехай сам піде й підніме.

Поццо. Краще йому його подати.

Владімір. Я його йому подам. (Піднімає капелюх, простягає його Лакі. Той стоїть нерухомо).

Поццо. Краще йому його одягнути.

Естрагон (до Поццо). Скажіть йому, щоб він його взяв. Поццо. Краще йому його одягнути.

Владімір. Я його йому одягну. (Обходить Лакі з-поза спини, обережно наближається, одягає йому на голову капелюха і хутко відбігає).

Лакі стоТть нерухомо. Мовчанка.

Естрагон. Чого він чекає? Поццо. Відійдіть.

Естрагон та Владімір відходять.

(Шарпає за мотуз. Лакі дивиться на нього). Думай, свиното!

Пауза. Лакі заходиться танцювати.

Стій!

Лакі спиняється.

Вперед!

Лакі зупиняється.

Думай!

Пауза.

Лакі. Аз іншого боку, власне ка... Поццо. Стій!

Лакі замовкає.

Назад!

Лакі відходить.

Кругом!

Лакі обертається до глядачів.

Думай!

Лакі (бубонить). Приймаючи як зазначено в останніх загальновідомих працях Кулакера та Шомана буття антропоморфного Бога квакваквакваква з білою бородою кваква який перебуває поза часом і простором та з високості божественно? апатії божественно? афамбі? божественно? афазі? щиро любить усіх нас за винятком хіба що з невідомих причин але час покаже,

Владімір та Естрагон уважно слухають. Поццо пригнічений та обурений.

та страждає подібно до свято? Міранди разом із тими хто з невідомих причин але час покаже занурені у буремне занурені у вогняне чиє полум'я якщо так триватиме й далі то ті хто своїми сумнівами спопелять небозвід а саме висадять пекло у небеса такі блакитні вряди-годи і сьогодні спокійні такі упокорені спокоєм котрий хоча й з перебоями є не менш жаданим але не будемо лізти поперед і з іншого боку враховуючи в результаті незавершених досліджень не будемо лізти поперед досліджень незавершених разом з тим увінчаних Акакакакадемією Антропопопометрії Франкфурта-на-Амуйрі Членке та Мудека встановлено й не викликає жодного сумніву стосовно до людських намірів які в результаті недовершених досліджень недовершених Членке та Мудека встановлено мовлено оновлено як витікає стікає стікає

Естрагон та Владімір збентежено шепочуться. Поццо страждає.

але не будемо лізти поперед із невідомих причин в результаті праць Кулакера та Шомана з цілковитою очевидністю показано настільки

очевидно що зусиллями Пердова та Ригана незавершеними незавершеними з невідомих причин Членке та Мудека незавершеними незавершеними очевидно що людина всупереч протилежним твердженням що людина на Амуйрі Членке та Мудека що людина зрештою словом що людина словом нарешті попри значні успіхи в галузі харчування та асенізації худне і водночас поруч із невідомих причин попри небачене піднесення фізичної культури запровадження різноманітних марних барвних видів спорту таких як теніс футбол перегони на велосипедах ногами плавання кінний спорт авіація кона-ція теніс ковзани на льоду на асфальті теніс авіація в усіх різновидах зимовий спорт літній осінній осінній теніс великий дрібний земляний притрамбований авіація теніс хокей на траві у морі в повітрі пеніцилін сурогати замінники словом

Естрагон та Владімір заспокоюються і знову уважно слухають. Поццо розлючується, стогне крізь зуби.

я закругляюся водночас поруч із меншати з невідомих причин попри теніс я закругляюся авіація гольф як на дев'ять так і на дев'ятнадцять лунок теніс на льоду словом із невідомих причин у департаментах Льонтре Жаб'є Теляпасе Курвуазьє а саме водночас поруч із невідомих причин худнути збігатися я закругляюся Льонпасе словом непоправні втрати на душ відколи помер Вольтер що складають два метри чотири грами на душ приблизно в середньому цілі числа нормальна вага гола в Нормандії з невідомих причин словом нарешті не має значення факти всі тут а з іншого боку враховуючи те що є набагато серйознішим і пов'язано з набагато серйознішими що у світлі світла дослідів Стайнвега та Петермана пов'язано з серйознішим пов'язано з іще набагато серйознішим

Владімір та Естрагон починають протестувати. Поццо підскакує, смикає за мотуз, спотикається, виє. Всі гуртом кидаються на Лакі, той, відбиваючись, викрикує свій текст.

у світлі світла марних дослідів Стайнвега та Петермана у долині у горах на березі моря у дворі і вода і вогонь повітря таке саме і земля а саме повітря й земля узимку повітря й земля пустеля кам'яна узимку на жаль сьомогу року їхнього строку збоку земля море каміння у глибинах узимку понад морем над землею усією гей я закругляюся з невідомих причин попри теніс усі факти тут з невідомих причин я закругляюся чия черга словом нарешті на жаль чия черга для каміння хто своїми сумнівами я закругляюсь але не будемо лізти поперед я закругляюсь голова водночас поруч із невідомих причин попри теніс чия черга борода полум'я сльози каміння таке блакитне таке упокорене на жаль голова голова голова голова у Нормандії попри теніс марні зусилля незавершені серйозніше каміння словом я закругляюся на жаль на жаль марні незавершені голова голова у Нормандії попри теніс голова на жаль каміння Му-дек Мудек... (Бійка. Лакі вигукує). Теніс!.. Каміння!.. Таке упокорене!.. Мудек!.. Незавершені!.. Поццо. Де його капелюх?

Владімір хапає капелюх. Лакі замовкає, падає. Переможці захекалися.

Естрагон. Помстилися.

Владімір оглядає капелюх Лакі, зазирає всередину.

Поццо. Дайте сюди! (Вириває капелюх із рук Владіміра, кидає його на землю, топче ногами). Отак! Знатимеш, як думати! Владімір. А чи зможе він тепер орієнтуватися на місцевості?

Поццо. Я ось його зорієнтую. (Б'є Лакі ногою). Вставай, свинюка!

Естрагон. Може, він помер? Владімір. Ви так його вб'єте.

Поццо. Ану вставай! Падлюко! (Шарпає за мотуз. Лакі поворухнувся. До Владіміра та Естрагона). Поможіть. Владімір. Що робити? Поццо. Підніміть його.

Владімір та Естрагон ставлять Лакі на ноги, тримають його якусь мить, відпускають. Лакі падає.

Естрагон. Придурюється.

Поццо. Треба його так потримати. (Пауза). Що ж ви стоїте, підніміть його!

Естрагон. Чорта з два. Владімір. Чого ти, давай іще раз. Естрагон. Та хто він нам такий? Владімір. Давай.

Вони піднімають Лакі, тримають його.

Поццо. Не відпускайте його!

Естрагон та Владімір хитаються.

Не ворушіться! (Бере валізу й кошик і несе їх до Лакі). Тримайте його міцно! (Вкладає в руку Лакі валізу, той її не тримає, валіза падає). Не відпускайте його! (Повторює операцію. Поступово, відчувши в руці валізу, Лакі приходить до тями, його пальці хапають ручку валізи). Міцно його держіть! (Повторює те саме з кошиком). От, а тепер пускайте.

Владімір та Естрагон відходять від Лакі, який хитається, згинає коліна, але не падає, вантаж свій тримає. Поццо відступає, клацає батогом.

Вперед!

Лакі робить крок.

Кру-гом!

Лакі обертається.

Готово, тепер він може ходити. (Обертається до Естрагона та Владіміра). Дякую, панове, і дозвольте (шукає щось у кишені) побажати вам (шукає) побажати... (шукає) де ж я поклав годинника? (Шукає). Та що таке! (Схвильовано). З кришкою, на пружинці, панове, та ще й секундна стрілочка. Дідусь рідний подарував. (Шукає). Може, він упав? (Шукає на землі. Владімір та Естрагон йому допомагають. Відкидає ногою ошмаття капелюха Лакі). Це ще мені! Владімір. Може, він у вас у камізельці?

Поццо. Стривайте. (Намагається зігнутися так, щоб дістати вухом до черева). Нічого не чую. (Показує жестом, щоб вони підійшли до нього). А йдіть-но сюди.

Естрагон та Владімір підходять, схиляються головами до його черева. Прислухаються.

Тут наче щось тікає, тік-так, тік-так. Владімір. Тихо!

Всі зігнулися, слухають.

Естрагон. Я, здається, щось чую. Поццо. Де?

Владімір. Так, це ж серце. Поццо (розчаровано). Тю-йо! Владімір. Тихо!

Всі слухають.

Естрагон. Наче зупинилося...

Всі розгинаються.

Поццо. Від кого це з вас так смердить?

Естрагон. Це в нього з рота, а в мене від ніг.

Поццо. Мені треба йти.

Естрагон. А годинник?

Поццо. Я, певно, залишив його у замку.

Естрагон. Ну то бувайте.

Поццо. Бувайте.

Владімір. Бувайте.

Естрагон. Бувайте.

Мовчанка. Ніхто не рухається.

Владімір. Бувайте. Поццо. Бувайте. Естрагон. Бувайте.

Мовчанка.

Поццо. І дякую вам. Владімір. І вам. Поццо. Нема за що. Естрагон. Є. Є. Поццо. Нема. Владімір. Є. Естрагон. Нема.

Мовчанка.

Поццо. Я чомусь не можу... (вагається) зрушити. Естрагон. Се ля ві.

Поццо обертається, відходить від Лакі у бік лаштунків, тягне за собою мотуз,

напинає його.

Владімір. Ви не туди пішли.

Поццо. Я без розгону не можу. (Доходить до кінця мотуза, тобто за лаштунки, зупиняється, розвертається, кричить). Дорогу!

Естрагон та Владімір відступають, дивляться у бік Поццо. Чути ляскіт батога.

Пішов!

Лакі не рухається.

Естрагон. Пішов! Владімір. Пішов!

Ляскіт батога. Лакі вирушає.

Поццо. Швидше! (Виходить на кін, перетинає його слідом за Лакі).

Естрагон та Владімір махають руками. Лакі виходить.

(Ляскає батогом, смикає за мотуз). Швидше! Швидше! (Перш ніж вийти, зупиняється, обертається. Мотуз напинається. Чути, як падає Лакі). Стілець!

Владімір знаходить стілець, подає його Поццо, який жбурляє стільцем у Лакі.

Бувайте.

Естрагон та Владімір (розмахують руками). Бувайте! Бувайте!

Поццо. Вставай, свиното! (Чути, як Лакі підводиться). Вперед! (Поццо зникає. Ляскання батога). Пішов! Бувайте! Швидше! Свиня! Н-но! Бувайте.

Мовчанка.

Владімір. От і час проминув. Естрагон. Він би й так проминув. Владімір. Так. Але не так швидко.

Пауза.

Естрагон. А тепер що робити? Владімір. Не знаю. Естрагон. Може, пішли? В л а д і м і р. Не можна. Естрагон. Чого це? Владімір. Бо ми чекаємо на Годо. Естрагон. А!

Пауза.

Владімір. Вони сильно змінилися. Естрагон. Хто? Владімір. Ці двоє.

Естрагон. Авжеж. Давай про щось погомонимо. Владімір. Сильно, кажу, вони змінилися. Естрагон. Може бути. Всі міняються, всі крім нас. Владімір. Може бути? Не "може бути", а сильно. Хіба ти не помітив?

Естрагон. Як скажеш. Але я Тх раніше не бачив. Владімір. Бачив, бачив. Е с т р а г о н. Ба ні.

Владімір. Ая тобі кажу, що ми їх уже бачили. Ти такий забудько. (Пауза). Якщо це — ті ж самі.

Естрагон. А чому ж тоді вони нас не впізнали?

Владімір. Це не доказ. Я теж удав, ніби вперше їх бачу. А нас, хіба нас коли хто впізнавав?

Естрагон. Ну годі. А зараз треба — цить! (Владімір не реагує). Цить ти!

Владімір. Але це — ті ж самі.

Естрагон. Діді! Це не наша нога! (Човгає до лаштунків, намагається зазирнути за завісу).

Голос і з-п оза лаштунків. Пане!

Естрагон зупиняється. Обидва дивляться туди, звідки пролунав голос.

Естрагон. Знов починається. Владімір. А йди-но сюди, дитино.

Виходить хлопчик. Він боїться, тому робить крок і спиняється.

Хлопчик. Ви пан Альбер? Владімір. Я. Естрагон. Що тобі треба? Владімір. Йди ближче.

Хлопчик не рухається.

Естрагон (роздратовано). Ближче, кому кажуть!

Хлопчик робить кілька непевних кроків, зупиняється.

Владімір. Я тебе слухаю. Хлопчик. Пан Годо... (Замовкає). Владімір. Звичайно. (Пауза). Ближче.

Хлопчик не рухається.

Естрагон (роздратовано). Ближче, кому кажуть!

Хлопчик робить кілька непевних кроків, зупиняється.

Де це ти так забарився?

Владімір. Ти приніс звістку від пана Годо? Хлопчик. Так, пане. Владімір. Це добре. Кажи її. Естрагон. Де це ти так забарився?

Хлопчик дивиться то на одного, то на іншого, не може вирішити, кому відповідати.

Владімір (до Естрагона). Облиш його.

Естрагон (до Владіміра). А помовч, бога ради! (Йде до хлопчика). Ти знаєш, котра вже година?

Хлопчик (задкує). То не моя провина, пане. Естрагон. А чия ж, моя? Хлопчик. Я боявся, пане.

Естрагон. Чого боявся? Кого? Нас? (Пауза). Кажи!

Владімір. Мені все ясно, його злякали ті, інші.

Естрагон. Ти вже давно тут?

Хлопчик. Давно, пане.

Владімір. Тебе злякав батіг?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. І зойки?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. І ті два чоловіки?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. Ти їх знаєш?

Хлопчик. Ні, пане.

Владімір. А сам ти місцевий?

Хлопчик. Так, пане.

Естрагон. Та бреше він все! (Хапає хлопчика за руку). Кажи правду!

Хлопчик (дрижить). Але ж це правда, пане. Владімір. Дай йому спокій. Чи ти сказився?

Естрагон відпускає Хлопчика, відходить, хапається за голову. Владімір та Хлопчик дивляться на нього. Естрагон опускає руки, його обличчя перекошене від болю

й розпачу.

Який тебе ґедзь укусив?

Естрагон. Який я нещасний? Владімір. Чого це! З яких пір? Естрагон. Забув.

Владімір. Які тільки коники не викидає наша пам'ять.

Естрагон намагається щось сказати, але, подумавши, човгає до того місця, де він сидів на початку, сідає, починає розв'язувати шнурівку на черевиці.

(До Хлопчика). Так я тебе слухаю. Хлопчик. Пан Годо...

Владімір (перебиває його). Я, здається, тебе вже бачив.

Хлопчик. Не знаю, пане.

Владімір. А ти хіба мене не бачив?

Хлопчик. Ні, пане.

Владімір. А вчора ти не приходив?

Хлопчик. Ні, пане.

Владімір. Ти, значить, оце вперше приходиш? Хлопчик. Так, пане.

Мовчанка.

Владімір. Балакай... (Пауза). Ну добре, продовжуй.

Хлопчик (немов скоромовку). Пан Годо казав, щоб я вам сказав, що сьогодні ввечері його не буде, але він обов'язково прийде завтра.

Владімір. І це все?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. Ти працюєш на пана Годо?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. І що ж ти робиш?

Хлопчик. Пасу кіз, пане.

Владімір. І він з тобою добре поводиться?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. Не б'є тебе?

Хлопчик. Мене — ні, пане.

Владімір. А кого він б'є?

Хлопчик. Мого брата, пане.

Владімір. То ти маєш брата?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. А він що робить?

Хлопчик. Пасе вівці, пане.

Владімір. А чому він тебе не б'є?

Хлопчик. Я не знаю, пане.

Владімір. Значить, він тебе любить?

Хлопчик. Не знаю, пане.

Владімір. І годує тебе нормально? (Хлопчик вагається). їжі він тобі достатньо дає?

Хлопчик. Достатньо, пане.

Владімір. То ти, виходить, усім задоволений і щасливий? (Хлопчик вагається). Ти мене чуєш? Хлопчик. Так, пане. Владімір. То відповідай. Хлопчик. Я не знаю, пане. Владімір. Не знаєш, щасливий ти чи ні?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. Зовсім як я. (Пауза). А де ти спиш?

Хлопчик. На горищі, пане.

Владімір. Разом із братом?

Хлопчик. Так, пане.

Владімір. У сіні?

Хлопчик. Так, пане.

Пауза.

Владімір. Ну то йди собі.

Хлопчик. А що мені переказати панові Годо, пане?

Владімір. Скажи йому… (Вагається). Скажи, що ти нас бачив. (Пауза). Ти ж нас добре бачиш?

Хлопчик. Так, пане. (Відступає на крок, вагається, повертається й біжить геть).

Раптом світло гасне. Стає поночі. Сходить місяць, доходить до центру кону, спиняється. Весь кін у тьмяному срібному світлі.

Владімір. Нарешті!

Естрагон підводиться, йде до Владіміра. В кожній руці він тримає по черевику, ставить їх на рампу, розпрямляється, дивиться на місяць.

Що ти робиш?

Естрагон. Те саме, що й ти. Витріщаю баньки на місяць. Владімір. Ні, з черевиками.

Естрагон. Хай стоять отут. (Пауза). Хтось прийде і після мене... хтось схожий на мене, але з меншою ногою, побачить, візьме, взує і буде щасливим.

Владімір. А ти ж як, босоніж ходитимеш?

Естрагон. Як Христос.

Владімір. Христос! До чого тут він? Хіба можна рівняти? Естрагон. Я все життя прагнув бути, як він. Владімір. Але ж там які теплі краї! І не вогко ніколи. Естрагон. Так. Як розіпнуть, так одразу і вмираєш. Не треба чекати.

Мовчанка.

Владімір. Нам тут більше нічого робити. Естрагон. Анічогісінько.

Владімір. Чуєш, Того, тільки не треба отак. Завтра нам пощастить.

Естрагон. Звідки ти знаєш?

Владімір. Ти хіба не чув, що пацан сказав?

Естрагон. Ні.

Владімір. Він сказав, що завтра Годо обов'язково прийде. (Пауза). Ти зрозумів?

Естрагон. Виходить, треба чекати на цьому місці.

Владімір. Чи ти здурів? Треба притулок десь на ніч шукати. (Бере Естрагона за руку). Гайда. (Тягне Естрагона за собою. Той спочатку піддається, потім опирається. Вони зупиняються).

Естрагон (позирає на дерево). Шкода, що в нас немає мотузки.

Владімір. Гайда. Холоднішає. (Тягне Естрагона, той знову спочатку піддається, тоді опирається, потім вони зупиняються).

Естрагон. Нагадай мені завтра, щоб я прихопив мотузку.

Владімір. Угу. Ходімо. (Тягне Естрагона. Все повторюється знову).

Естрагон. Це ж скільки часу ми з тобою не розлучаємося? Владімір. Не знаю. Років, либонь, з п'ятдесят. Естрагон. А пам'ятаєш, як я шугнув колись з кручі у вир? Владімір. Ми збирали тоді виноград на березі Рони. Естрагон. І ти мене витяг. Владімір. Минулося-забулося.

Естрагон. Було сонячно, але речі довго не сохли. Владімір. Годі тобі. Ходімо. (Тягне Естрагона. Вся гра повторюється знову).

Естрагон. Чекай. Владімір. Холодно.

Естрагон. Я часом питаю себе, чи не краще було б, якби кожен з нас жив осібно. (Пауза). І йшов би своєю дорогою. Владімір (спокійно). Я не певен. Естрагон. Ніхто ні в чому не певен.

Владімір. Можемо розійтися будь-коли, якщо ти гадаєш, що так буде краще.

Естрагон. Зараз не варто.

Мовчанка.

Владімір. Вірно. Зараз не варто.

Мовчанка.

Естрагон. Ну то пішли? Владімір. Пішли.

Вони не рухаються. Завіса

ДРУГА ДІЯ

Наступного дня. О тій самій порі. На тому ж місці. Естрагонові черевики стоять біля самої рампи. Вони торкаються підборами, носаки стирчать врізнобіч. Капелюх Лакі валяється на тому самому місці, що й вчора. На дереві з'явилося листя. Жвавою ходою заходить Владімір. Зупиняється, пильно дивиться на дерево. Тоді зривається й кілька разів прудко перетинає кін у різних напрямках. Спиняється біля черевиків, піднімає один із них, вивчає, обнюхує, ставить на місце. Знову ходить узад-вперед. Зупиняється біля правої куліси, вдивляється, прикриваючись долонею від сонця. Знову крокує. Зупиняється біля протилежної куліси, повторює ті самі рухи. Крокує знову. Раптом зупиняється, складає руки, відкидає голову, починає голосно

співати.

Владімір. Якось бездомний цуцик... (Взявши занизьку тональність, уриває себе, прочищає горло, бере вище).

Якось бездомний цуцик

Та й до корчми забрів.

Побачив його кухар,

Ковінькою огрів.

А кобелі та сучки

Прийшли свого ховать... (Уриває себе, замислюється, співає далі).

А кобелі та сучки

Прийшли свого ховать,

Щоб під хрестом на дошці

Всю правду написать... (Робить паузу, замислюється, продовжує).

А кобелі та сучки

Прийшли свого ховать... (Зупиняється, замислюється. Бере нижче).

Прийшли свого ховать... (Замовкає, якусь хвильку стоїть нерухомо, зривається з місця, гасає з кінця в кінець кону. Зупиняється біля дерева, йде далі, до лівої куліси, вдивляється в обрій, йде в протилежний бік, дивиться).

У цю мить з лівої куліси виходить похнюплений Естрагон, босоніж. Естрагон перетинає кін. Владімір обертається, помічає його.

Знову ти!

Естрагон зупиняється, але голови не підводить. Владімір йде до нього.

Йди, я тебе обніму!

Естрагон. Не торкайся мене!

Ображений Владімір заклякає. Мовчанка.

Владімір. Хочеш, щоб я пішов геть? (Пауза). Гого! (Пауза. Владімір не зводить з нього очей). Тебе знову били? (Пауза). Гого!

Естрагон мовчить, голови не підводить.

Де ти ночував? (Мовчанка. Підходить до Естрагона).

Естрагон. Не торкайся мене! Не питай нічого! І не кажи нічого! Побудь зі мною!

Владімір. Чижя тебе коли залишав?

Естрагон. Але й не затримував ніколи.

Владімір. Ану подивися на мене! (Естрагон не рухається. Різко). Подивися, кому я кажу!

Естрагон підводить голову. Пильно розглядають один одного, наче кожен з них — витвір мистецтва, поступово зближаються, тоді

кидаються в обійми, ляскають один одного по спині. Рознімають обійми. Естрагон, втративши підтримку, мало не падає.

Естрагон. Нуй погода!

Владімір. Хто тебе образив? Розкажи.

Естрагон. Ще один день проминув.

Владімір. Не зовсім.

Естрагон. Для мене він уже скінчився, що б там не трапилося. (Мовчанка). Я наче чув, ти щойно співав. Владімір. І я щось таке пригадую.

Естрагон. Така мене прикрість узяла. Це ж він там,'кажу собі, сам-один, вирішив, що я пішов, і співає.

Владімір. Серцю не накажеш. Я сьогодні весь день у прекрасній формі. (Пауза). І вночі жодного разу не вставав.

Естрагон (сумно). Бачиш, коли ти без мене, тобі й до вітру не треба бігати.

Владімір. Я скучив за тобою — і разом з тим відчуваю певне задоволення. Хіба це не дивно?

Естрагон (вражено). Задоволення? Владімір (подумавши). Це не зовсім те слово. Естрагон. А зараз як?

Владімір (розважливо). Зараз... (радісно) а ось і ти... (байдуже) а ось і ми..*, (сумно) а ось і я.

Естрагон. От бачиш, тобі гірше, коли я з тобою. Мені теж. Самому мені набагато краще.

Владімір (роздратовано). Якого ж дідька ти сюди приперся?

Естрагон. Сам дивуюся.

Владімір. .Зате я знаю. Бо ти не вмієш давати відсіч. Я б не допустив, щоб тебе побили.

Естрагон. Нічим би ти не зарадив. Владімір. Чому це? Естрагон. Бо їх було десятеро.

Владімір. Ні, якби я був з тобою, в них не було б ніякого приводу чіплятися.

Естрагон. Аяйне давав їм ніякого приводу. Владімір. За що ж тоді вони тебе побили? Естрагон. Сам дивуюся.

Владімір. Ні, Гого, просто є речі, яких ти не бачиш, не розумієш, а я розумію і бачу. Невже ти цього не відчуваєш?

Естрагон. Ая повторюю, що не давав їм ніякого приводу.

Владімір. Може, й не давав. Але якщо хочеш жити, то треба завжди про все думати заздалегідь. Ну добре, не будемо більше про це. Ти знову тут, і я дуже радий.

Естрагон. їх було десятеро.

Владімір. І ти теж, мабуть, радієш у глибині душі, хоча й не відчуваєш цього.

Естрагон. Аз чого радіти? Владімір. З того, що ти знову зі мною. Естрагон. Ти думаєш?

Владімір. Треба так казати, навіть якщо це й не так.

Естрагон. То що я маю казати?

Владімір. Кажи: я радий.

Естрагон. Я радий.

Владімір. І я.

Естрагон. І я.

Владімір. Обидва ми раді.

Естрагон. Обидва ми раді. (Мовчанка). А тепер, коли ми всі раді, що нам робити?

Владімір. Чекати на Годо. Естрагон. Вірно.

Мовчанка.

Владімір. А тут деякі зміни проти вчорашнього. Естрагон. Що, він не прийде?

Владімір (на якусь мить розгубився). Поживемо — побачимо. (Пауза). Тут, кажу, дещо змінилося проти вчорашнього. Естрагон. Все гниє, все міняється. Владімір. Подивися лишень на дерево. Естрагон. І в одне й те саме болото двічі не зайдеш. Владімір. Дерево, подивися краще на дерево.

Естрагон дивиться на дерево. Естрагон. Його тут вчора не було?

Владімір. Було. Невже забув? Ще трохи — і ми на ньому повісилися б. (Міркує). Ще мить—і (по складах, наголошуючи на кожному) пові-си-ли-ся б. Але ти не схотів. Пригадуєш?

Естрагон. Тобі наснилося.

Владімір. Невже й справді забув?

Естрагон. Отакий я змалку. Або все одразу забуду, або пам'ятатиму до останку.

Владімір. А Поццо з Лаккі пам'ятаєш? Естрагон. Поццо з Лакі? Владімір. Забув все геть чисто!

Естрагон. Ні, пригадую, був якийсь бевзь, що копитом мене погамселив. А потім став дурня клеїти. Владімір. Це — Лакі.

Естрагон. Чого ж, пригадую. А коли це було? Владімір. А іншого, того, що вів його, пам'ятаєш? Естрагон. Він ще кістки мені дав. Владімір. То — Поццо.

Естрагон. І все це, ти кажеш, було вчора? Владімір. Вчора, коли ж іще. Естрагон. Отуто?

Владімір. Звичайно. Невже не пригадуєш?

Естрагон (з несподіваною люттю). Пригадуєш! Пам'ятаєш! А що пам'ятати? Все своє жалюгідне життя я проборсався у багні. І ти ще вимагаєш, щоб я помічав якісь нюанси! (Озирається). Подивіться на ці купи гною! Хіба ж я коли що, крім них, у житті бачив?

Владімір. Ша, ша, заспокойся.

Естрагон. Так не лізь до мене зі своїми пейзажами! Розкажи краще про черву!

Владімір. Ти ж, однак, не станеш твердити, що це (жест) нагадує тобі Ніццу. Різниця є, і дуже велика.

Естрагон. Ніцца! Хто тобі що каже за Ніццу!

Владімір. Але ж ти бував у Ніцці?

Естрагон. Ніколи я не бував ні в якій Ніцці! Все своє собаче життя я просмердів тут, кажу ж тобі! Тут! У Гівніцці!

Владімір. Ми ж з тобою удвох були в Ніцці, клянуся. Ми працювали на виноградниках в цього, як його, ну, пам'ятаєш...

Естрагон (опанувавши себе). Можливо. Я не звертав уваги.

Владімір. Але там дерева і горбаки все такого червоного кольору!

Естрагон (втрачає терпіння). Кажу ж тобі, я не звертав уваги!

Мовчанка. Владімір тяжко зітхає.

Владімір. З тобою так важко, Гого. Естрагон. Нам краще бути окремо.

Владімір. Ти завжди так кажеш. І кожного разу першим вертаєшся.

Мовчанка.

Естрагон. Міг би вже вбити мене знічев'я, як і того, іншого. Владімір. Кого це? (Пауза). Якого іншого? Естрагон. Як і мільйони інших.

Владімір (повчально). Кожен несе свій власний хрест. (Зітхає). Все своє куце життя і поки не згасне пам'ять про нього.

Естрагон. Може, чекаючи, спробуємо про щось поговорити без скандалу, без нервів, якщо уже нам несила мовчати.

Владімір. Це точно, рот в нас не закривається.

Естрагон. Базікаємо, щоб тільки не думати.

Владімір. Це об'єктивно.

Естрагон. Щоб тільки не чути.

Владімір. На те є причина.

Естрагон. Голоси всіх мерців.

Владімір. Шурхотять, мов крила.

Естрагон. Мов листя.

Владімір. Пісок.

Естрагон. Листя.

Мовчанка.

Владімір. І всі водночас промовляють. Естрагон. Кожен до себе.

Мовчанка.

Владімір. Скоріше, вони шурхотять. Естрагон. Вони шепочуть. Владімір. Тріпочуть. Естрагон. Вони шепочуть.

Мовчанка.

Владімір. Про що? Владімір. Про своє життя.

Владімір. їм замало того, що вони своє вже оджили. Естрагон. їм треба про це розказати.

Владімір. Тм замало того, що вони вже мертві. Естрагон. Цього недостатньо Тм.

Мовчанка.

Владімір. Звук від цього такий, наче пір'я літає. Естрагон. Листя. Владімір. Попіл. Естрагон. Листя.

Довго мовчать.

Владімір. Не мовчи. Естрагон. Я думаю.

Довго мовчать.

Владімір (розпачливо). Не мовчи, скажи що-небудь. Е с т р а г он. Що будемо робити? Владімір. Чекати на Годо. Естрагон. Вірно.

Мовчанка.

Владімір. Але ж як це важко! Естрагон. А ти заспівай.

Владімір. Ні, ні. (Міркує). Лишається хіба що почати все знову.

Естрагон. О! Це набагато легше. Владімір. Важко лише почати. Естрагон. Почнемо будь з чого. Владімір. Тут головне — зважитися. Естрагон. Вірно.

Мовчанка.

Владімір. Поможи! Естрагон. Я думаю.

Мовчанка.

Владімір. Можна думати й слухати водночас. Естрагон. Можна.

Владімір. Але це заважає пошукам відповіді. Естрагон. Очевидно. Владімір. Заважає думати. Естрагон. Але ж ти при цьому думаєш. Владімір. Ні, це неможливо.

Естрагон. Знайшов! Давай суперечити один одному. Владімір. Неможливо. Естрагон. Гадаєш?

Владімір. Краще більше не ризикувати з цими думками. Естрагон. На що ж ми тоді скаржимось? Владімір. Думати — то ще не найгірше зло. Естрагон. Звичайно. Але й добра в тому мало.

Владімір. Що значить "добра мало"?

Естрагон. Тей значить, питай мене, а я тебе.

Владімір. На що ти натякав, кажучи, що добра в тому мало?

Естрагон. Добра мало, але й зла не більше.

Владімір. Може бути.

Естрагон. То, може, давай вважати, що нам пощастило?

Владімір. Весь жах у тому, що в голові завжди є, сидить якась думка.

Естрагон. У нас? А ми й не здогадувались?

Владімір. Звідки всі ці трупи?

Естрагон. І кістяки.

Владімір. І вони теж.

Естрагон. Звідки?

Владімір. Треба було як слід думати.

Естрагон. Ще на початку.

Владімір. Трупарня, та й годі.

Естрагон. Давай на це не дивитися.

Владімір. Так воно ж привертає увагу!

Естрагон. Ще й як!

Владімір. Як не силкуйся.

Естрагон. Як?

Владімір. Як не силкуйся.

Естрагон. Треба рішуче повернутися до Природи.

Владімір. Ми вже поверталися.

Естрагон. Так, так.

Владімір. Хоча, звичайно, воно не так вже й погано.

Естрагон. Що саме?

Владімір. Мати думки.

Естрагон. Ніхто цього не каже.

Владімір. Хоча ми й без них обійшлися б.

Естрагон. На що ти натякаєш?

Владімір. Я взагалі.

Мовчанка.

Естрагон. Ну що ж, як для розминки, то це непогано.

Владімір. Так, але треба знайти й щось інше.

Естрагон. Подумаємо. (Знімає капелюха, зосереджується) *.

Владімір. Подумаємо. (Знімає капелюха, зосереджується) *.

Естрагон (після довгої паузи) *. Ну?

Владімір. Про що я казав? Можна взяти мої слова за основу.

Естрагон. Коли казав?

Владімір. На початку.

Естрагон. Чого? На початку чого?

Владімір. Вечора. Я сказав тоді... я сказав...

Естрагон. Я ж тобі не літописець.

Владімір. Чекай... ми обнялися... ми були раді... раділи...

* Репліки та ремарки, позначені зірочкою, відсутні у французькому оригіналі. Автор вніс їх, коли перекладав п'єсу на англійську мову.

а що це таке ми зараз робимо, від чого нам так радісно... ми чекаємо... так... воно йде... чекаємо... і нам радісно... ждемо... припустімо... ага! Дерево!

Естрагон. Дерево?

Владімір. Знову забув?

Естрагон. Я стомився.

Владімір. А ти подивися.

Естрагон дивиться на дерево.

Естрагон. Нічого не бачу.

Владімір. Але вчора ввечері воно стояло голе та чорне. А от сьогодні на ньому виросло листя. Естрагон. Листя? Владімір. За ніч! Естрагон. Може, сьогодні весна? Владімір. Але ж за одну ніч!

Естрагон. Але ж кажу тобі, нас тут вчора не було. Знову тобі бозна-що примарилося.

Владімір. А де ж ми тоді були вчора, по-твоєму?

Естрагон. Звідки я знаю. Деінде. На іншій ділянці. Порожнечі на всіх вистачає.

Владімір (впевнено). Гаразд. Нас тут не було. Припустімо. Але скажи мені, що ж ми тоді робили вчора ввечері?

Естрагон. Вчора ввечері?

Владімір. Пригадай.

Естрагон. Ми... ну... базікали, очевидно.

Владімір (намагається бути логічним, поблажливо). Про що?

Естрагон. Ну... за рибу гроші... про сірого бичка. (Впевнено). Згадав! Учора ввечері ми розмовляли про сірого бичка. Ми вже півсторіччя тільки про нього й говоримо.

Владімір. І ти не пригадуєш ніяких подій, ніяких обставин?

Естрагон (стомлено). Не муч мене, Діді.

Владімір. А сонце? А місяць? Невже не пригадуєш?

Естрагон. Вони, сподіваюся, як і завжди, були на своТх місцях?

Владімір. А ти не помітив нічого особливого?

Естрагон. На жаль, ні.

Владімір. А Поццо? А Лакі?

Естрагон. Поццо?

Владімір. Кістки.

Естрагон. Такі дрібні, наче риб'ячі.

Владімір. Це ж Поццо Тх тобі дав.

Естрагон. Не пригадую.

Владімір. А ногою тебе, пам'ятаєш, копнули? Естрагон. Як же, було таке, і не раз. Владімір. Так це тебе Лакі копнув. Естрагон. І все це вчора? Владімір. А покажи свою ногу. Естрагон. Яку?

Владімір. Обидві. Задери холоші.

Естрагон, стоячи на одній нозі, простягує іншу Владіміру, намагається не впасти. Владімір бере ногу, Естрагон балансує.

Холошу задери.

Естрагон (балансує). Не можу.

Владімір піднімає холошу, оглядає ногу, відпускає її. Естрагон мало не падає.

Владімір. Іншу.

Естрагон подає ту саму ногу.

Іншу, кажу ж тобі!

Ті самі маніпуляції повторюються і з другою ногою.

А ось і рана. Ще трохи — і буде загноєння. Естрагон. Це небезпечно?

Владімір (відпускає ногу). А де твоТ черевики?

Естрагон. Мабуть, викинув.

Владімір. Коли?

Естрагон. Не знаю.

Владімір. Чому?

Естрагон. Не пригадую.

Владімір. Ні, я питаю, чому ти їх викинув? Естрагон. Сильно тисли.

Владімір (піднімає черевики). Так ось же ж вони.

Естрагон дивиться на черевики.

На тому самому місці, де ти їх вчора залишив.

Естрагон підходить до черевиків, вивчає їх.

Естрагон. Це не мої. Владімір. Не твої?

Естрагон. Мої були чорні, а ці — жовті.

Владімір. Ти певен, що в тебе були чорні черевики?

Естрагон. Точніше, трохи сіруваті.

Владімір. А ці хіба жовті? Покажи-но.

Естрагон (піднімає один черевик). Ці якісь зеленкуваті.

Владімір (наближається). Покажи.

Естрагон подає йому черевики.

(Розглядає його, з обуренням відкидає). Та щоб тебе... Естрагон. От бачиш, це все лиш...

Владімір. Я все прекрасно бачу. Бачу, що тут відбувалося. Естрагон. Це все лиш...

Владімір. Все ясно, як божий день. Хтось, видно, був тут, забрав твої черевики, а свої залишив. Естрагон. Навіщо?

Владімір. Свої йому тисли, от він на твої й поласився. Естрагон. Але мої були замалими. Владімір. Для тебе. Але не для нього. Естрагон. Я стомився. (Пауза). Пішли звідси.

Владімір. Не можна.

Естрагон. Чому?

Владімір. Чекаємо на Годо.

Естрагон. Вірно. (Пауза). Що ж робити?

Владімір. Нічого не робити.

Естрагон. Але я більше так не можу.

Владімір. Хочеш редьку?

Естрагон. А більше нічого немає?

Владімір. Є редька і ріпа.

Естрагон. А морква?

Владімір. Немає. Ти вже й так перебрав з цією морквою.

Естрагон. То давай редьку.

Владімір лізе в кишеню, знаходить там лише ріпи, нарешті видобуває редьку, передає її Естрагону, той оглядає овоч, обнюхує.

Вона чорна!

Владімір. На те вона й редька.

Естрагон. Я їм лише червону, хіба ти не знаєш?

Владімір. То що, не будеш?

Естрагон. Я їм лише червону!

Владімір. Віддай тоді цю.

Естрагон повертає редьку.

Естрагон. Піду пошукаю моркву. (Не рухається). Владімір. Хіба тобі не однаково? Естрагон. Ще не зовсім.

Мовчанка.

Владімір. Може, спробуєш?

Естрагон. Я вже все перепробував.

Владімір. Я маю на увазі черевики. Візьми, наміряй.

Естрагон. Чи варто?

Владімір. А там, дивися, й час промине.

Естрагон вагається.

Бери міряй. Яке не є, а все ж діло. Естрагон. Розвага. Владімір. Послабка. Естрагон. Розвага. Владімір. Міряй. Естрагон. А ти мені допоможеш? Владімір. Аякже.

Естрагон. В нас усе непогано виходить, коли ми разом. Ге,

Діді?

Владімір. Так, так. Міряй. Спочатку лівий.

Естрагон. Завжди щось таке вигадуємо, від чого здається, нібито ми існуємо. Правда, Діді?

Владімір (нетерпляче). Так, так. Чаклуни, та й годі. Але давай не відхилятися й зробимо те, що накреслили. (Піднімає черевик). Давай сюди ногу.

Естрагон підходить, піднімає ногу.

Не цю, одоробало!

Естрагон піднімає іншу ногу.

Вище!

Обхопивши одне одного, кружляють по кону. Нарешті Владіміру вдається взути

черевик.

Пройдися.

Естрагон йде.

Ну як?

Естрагон. Годиться.

Владімір (дістає з кишені шнурівку). Треба це вдіти. Естрагон (рішучо). Ні, ні, тільки без шнурівки! Владімір. Пошкодуєш. Взувай другий.

Повторюється та сама процедура.

Ну як?

Естрагон. І цей підходить. Владімір. Не тиснуть?

Естрагон (робить кілька кроків). Поки що ні. Владімір. Носи на здоров'я. Естрагон. Вони завеликі.

Владімір. Колись, може, й на шкарпетки розживешся.

Естрагон. Добре.

Владімір. То береш Тх?

Естрагон. Та годі тобі про ці черевики.

Владімір. Так, але...

Естрагон. Годі! (Мовчанка). Набридло стояти, де б його сісти... (Дивиться, де б йому сісти, йде й сідає на тому місці, що й в першій дії).

Владімір. І вчора ввечері ти там сидів.

Мовчанка.

Естрагон. Поспати б зараз... Владімір. І вчора ввечері ти спав.

Естрагон. Спробую. (Зіщулюється, обхоплює руками коліна, голова між ногами).

Владімір. Почекай-но. (Наближається до Естрагона, починає голосно співати колискову).

Ой-лю, О-го-го...

Естрагон (підводить голову, роздратовано). Не горлай. Владімір (тихіше).

Ой-лю,

О-го-гой-лю,

Ой-лю, ой-лю,

О-го-гой-лю.

Естрагон засинає. Владімір підходить до нього навшпиньки, скидає піджак, кладе Естрагонові на плечі, сам ходить вздовж кону, гріється, розмахуючи руками. Естрагон зненацька скидається, підхоплюється, дико озирається навкруги. Владімір

підбігає до нього, обнімає.

Владімір. Ну... ну... заспокойся... я поруч... нічого не бійся. Естрагон. А-а!

Владімір. Ну... ну... все минулося. Естрагон. Я падав. Владімір. Минулося. Годі про це. Естрагон. Я зірвався з...

Владімір. Не треба нічого казати. Пройдемося, легше буде. (Бере Естрагона під руку, веде його вздовж кону, доки Естрагон не відмовляється йти далі).

Естрагон. Годі. Я вже стомився.

Владімір. Тобі, я бачу, краще скніти без діла.

Естрагон. Еге ж.

Владімір. Як знаєш. (Відпускає Естрагона, знімає з нього свій піджак, одягає на себе). Естрагон. Ходімо. Владімір. Не можна. Естрагон. Чому це? Владімір. Чекаємо на Годо. Естрагон. Вірно.

Владімір знову крокує вздовж кону.

Ти й секунду не можеш спокійно постояти. Владімір. Мені холодно. Естрагон. Ми зарано прийшли. Владімір. Як завжди, перш ніж сонце сяде. Естрагон. А воно ж хіба сіло? Висить оно. Владімір. Візьме, як вчора, й сяде зненацька. Естрагон. І стане поночі. Владімір. І ми зможемо піти.

Естрагон. А тоді новий день буде. (Пауза). Що ж робити, що робити?

Владімір (зупиняється, різко). Годі скиглити! Всі ці твої плачі вже у мене в печінках. Естрагон. Я пішов.

Владімір (помічає капелюх Лакі). Ти ба! Естрагон. Прощай.

Владімір. Капелюх Лакі! (Підходить до нього). Годину вже тут кручуся, а щойно помітив! (Задоволено). Дуже добре!

Естрагон. І більше ти мене не побачиш.

Владімір. Я знав, знав, що це саме тут. Тепер можна не хвилюватися. (Піднімає капелюх, оглядає його, розпрямляє). Пристойний капелюх колись був. (Надягає його замість свого, а той передає Естрагонові). На.

Естрагон. Що таке?

Владімір. Потримай.

Естрагон бере капелюх Владіміра. Владімір обома руками натягає на голову капелюх Лакі. Естрагон одягає капелюх Владіміра, а свій передає йому. Владімір бере капелюх Естрагона. Естрагон міряє капелюх Владіміра. Владімір одягає Естрагонів капелюх замість капелюха Лакі, котрий він передає Естрагонові. Естрагон бере капелюх Лакі. Владімір обома руками натягає на голову капелюх Лакі. Естрагон надягає капелюх Лакі, замість Владімірового, котрий він передає хазяїнові. Владімір бере свій капелюх. Естрагон обома руками натягає капелюх Лакі. Владімір одягає свій капелюх, а Естрагонів передає хазяїнові. Естрагон бере свій капелюх. Владімір обом^ руками натягає свій капелюх. Естрагон одягає свій капелюх замість капелюха Лакі, котрий він передає Владімірові. Владімір бере капелюх Лакі. Естрагон обома руками нятягає свій капелюх. Владімір скидає свій капелюх, одягає капелюх Лакі, а свій передає Естрагонові. Естрагон бере капелюх Владіміра. Владімір обома руками натягує капелюх Лакі. Естрагон передає Владіміру його капелюх. Той бере його і передає назад Естрагонові, який бере капелюх і повертає його Владіміру. Владімір бере капелюх і кидає геть. Все це робиться дуже швидко.

Владімір. Пасує мені? Естрагон. Не знаю.

Владімір. А як яв ньому тобі? (Крутить головою, розвертається, мов манекен). Естрагон. Жахливо.

Владімір. Але ж не гірше, ніж завжди? Естрагон. Так само.

Владімір. Значить, беру. Мій трохи тисне. (Пауза). Як би сказати... (Пауза). Голова від нього свербить. Естрагон. Я пішов. Владімір. А може, пограємо? Естрагон. В що?

Владімір. У Поццо й Лакі, приміром. Естрагон. Що це за гра така?

Владімір. Я буду за Лакі, а ти —за Поццо. (Передражнює Лакі, згинається, немов тягне важкі валізи).

Естрагон спантеличено дивиться на нього, нічого не розуміє.

Давай.

Естрагон. А що робити? В л а д і м і р. Гримай на мене! Естрагон. Негідник! Владімір. Сильніше! Естрагон. Тварюка! Зараза!

Владімір робить кілька непевних кроків, хитається під вагою свого вантажу.

Владімір. Накажи, щоб я думав.

Естрагон. Як це?

Владімір. Кажи: думай, свиня!

Естрагон. Думай, свиня!

Мовчанка.

В л а д і м і р. Не можу! Естрагон. Ну годі! Владімір. Накажи мені танцювати. Естрагон. Я пішов.

Владімір. Танцюй, гидото! (Крутиться на місці).

Естрагон стрімко виходить.

Гого!

Мовчанка. Владімір сновигає по кону. Рішучою ходою повертається Естрагон. Швидко йде, мало не біжить до Владіміра, зупиняється за кілька кроків від нього.

А от і ти, нарешті!

Естрагон. Прокляття на мою голову! Владімір. Де ти був?

Естрагон. Я йшов схилом, до самого низу. Владімір. Гадаю, що ми на плато. Тут усе й відбудеться.

* Естрагон. Вони йдуть!

* Владімір. Хто?

* Естрагон. Не знаю.

* Владімір. Скільки Тх?

* Естрагон. Не знаю.

* Владімір (з піднесенням). Це Годо! Нарешті! Гого! Це Годо! Спасіння. Ходімо його зустрінемо! (Тягне Естрагона до лаштунків).

Естрагон опирається, виривається, йде в протилежний бік. Зникає за правою кулісою.

Гого! Вернися! (Біжить у лівий бік, вдивляється в обрій).

З протилежного боку виходить Естрагон, поспішає до Владіміра, той обертається.

А от і ти знову!

* Естрагон. Прокляття!

* Владімір. Де ти був? Естрагон. І там вони! Владімір. Ми оточені!

Естрагон біжить у глиб кону, заточується, падає.

Дебіл! Там нема виходу. (Піднімає Естрагона, тягне його у бік рампи. Жест у бік залу). Туди! Там нікого немає. Біжи в той бік. Швидко. (Підштовхує Естрагона, той сахається, задкує). Не хочеш? Що ж, я тебе розумію. Хвилинку. (Міркує). Єдине, що тобі лишається, це негайно зникнути.

Естрагон. Де?

Владімір. За деревом.

Естрагон вагається.

Швидко! За дерево!

Естрагон біжить, стає за деревом, за яким аж ніяк не сховаєшся.

Ні, дерево нам не допоможе. (До Естрагона). Що це з тобою?

Естрагон (спокійніше). Я наче з глузду з'їхав. (Соромливо опускає голову). Пробач. (Скрушно хитає головою). З цим покінче-но. От побачиш. Кажи мені, що робити.

Владімір. Нема чого робити.

Естрагон. Тоді так. Іди туди і постій там. (Веде Владіміра до лівої куліси, ставить його на місце, звідки видно всю дорогу, спиною до глядачів). Отуто. Не рухайся і пильнуй.

Владімір підносить долоню до лоба, дивиться на обрій. Естрагон йде у протилежний бік, приймає таку саму поставу, дивиться. Потім обидва повертають голови,

дивляться один на одного.

Спина до спини, як у добрі часи!

Вони ще деякий час не зводять очей один з одного, відтак обертаються і дивляться в протилежні боки. Довга мовчанка.

У тебе ніхто не йде?

Владімір (обертається). Що таке? Естрагон (голосніше). Ніхто там не йде? Владімір. Ні. Естрагон. І в мене.

Знову пильнують. Довга мовчанка.

Владімір. Видно, ти помилився. Естрагон (обертається). Що таке? Владімір (голосніше). Видно, ти помилився. Естрагон. Не кричи.

Знову пильнують. Довга мовчанка.

Владімір та Естрагон (обертаються, кажуть водночас). А чи не...

Владімір. Перепрошую.

Естрагон. Я тебе слухаю.

Владімір. Ні, це я тебе слухаю.

Естрагон. Чому ти? Я.

Владімір. Я ж тебе перебив.

Естрагон. Навпаки.

Зле позирають один на одного.

Владімір. Тільки, будь ласка, без церемоній. Естрагон. І благодійників нам тут не треба. Владімір (з притиском). Почав, то кінчай. Естрагон (теж з притиском). Це ти, ти кінчай.

Мовчанка. Зближуються, зупиняються.

Владімір. Покидьок!

Естрагон. Яка ідея! Давай ображати один одного.

Обмінюються образами. Мовчанка.

А зараз давай миритися. Владімір. Гого! Естрагон. Діді! Владімір. Дай руку! Естрагон. Ось вона! Владімір. Дай я тебе обніму! Естрагон. Навіщо?

Владімір. Так треба. (Розкриває обійми). Естрагон. Ясно.

Вони обнімаються. Мовчанка.

Владімір. Як швидко час летить, коли є розвага!

Мовчанка.

Естрагон. А тепер що робити? Владімір. Поки чекаємо. Естрагон. Поки чекаємо.

Мовчанка.

Владімір. Може, зарядку зробити?

Естрагон. Порухатися.

Владімір. Покуняти.

Естрагон. Порозслаблятися.

Владімір. Покрутитися.

Естрагон. Порозслаблятися.

Владімір. Щоб зігрітися.

Естрагон. Щоб заспокоїтися.

Владімір. Гайда. (Він починає стрибати).

Естрагон слідом за ним.

Естрагон (зупиняється). Досить. Я вже стомився. Владімір (зупиняється). Це з незвички. Давай трохи подихаємо.

Естрагон. Набридло дихати.

Владімір. Ти маєш рацію. (Пауза). Давай робити дерево, для рівноваги.

Естрагон. Дерево? Як це?

Владімір стоїть на одній нозі, похитуючись, зображає дерево. Владімір (ставить ногу). Тепер ти.

Естрагон робить те саме.

Естрагон. Як ти гадаєш, Бог мене бачить? Владімір. Треба для цього заплющити очі.

Естрагон заплющує очі, хитається ще дужче.

Естрагон (ставить ногу, махає кулаками, горлає щодуху). Господи, помилуй мене!

Владімір (роздратовано). А мене?

Естрагон (анітрохи не тихіше). Мене! Мене! Помилуй! Мене!

Заходять Поццо та Лакі. Поццо — сліпий. Лакі навантажений так само, як і в першій дії. На шиї в нього — той самий мотуз, тільки набагато коротший, щоб Поццо не відставав. На голові в Лакі — новий капелюх. Побачивши Владіміра та Естрагона, він зупиняється. Поццо йде слідом і натикається на Лакі. Владімір та Естрагон

відступають.

Поццо (хапається за Лакі, який через це ледве не падає). Що таке? Хто кричав?

Лакі падає, випускає весь свій багаж і валить з ніг Поццо. Вони лежать нерухомо серед розкиданих клумаків.

Естрагон. Це Годо?

Владімір. Пальцем у небо. (Йде на місце падіння). От і підкріплення нам!

Поццо (несамовито). Рятуйте! Естрагон. Це Годо?

Владімір. Ми вже були занепали духом. А тут і наша вечірня розвага йде.

Поццо. Хто-небудь!

Естрагон. Він просить, щоб ми йому допомогли.

Владімір. Ми тепер не самі, і легше буде чекати на ніч, на Годо і на — на чекання. Весь вечір ми билися самотужки. Нарешті цьому покладено край. Зараз уже завтра. І ми — в ньому.

Естрагон. Але ж вони тут довго не будуть.

Поццо. До мене!

Владімір. Тепер час біжить в інший бік. Сонце сяде, місяць зійде, і ми підемо звідси геть.

Естрагон. Але вони теж собі підуть.

Владімір. Нічого, нам вистачить.

Поццо. Помилуйте!

Владімір. Бідний Поццо!

Естрагон. Я знав, що це він.

Владімір. Хто?

Естрагон. Годо.

Владімір. Але ж це не Годо.

Естрагон. Не Годо?

Владімір. Не Годо.

Естрагон. А хто ж тоді?

Владімір. Поццо.

Поццо. Це я! Я! Підніміть мене!

Владімір. Він не може підвестися.

Естрагон. Пішли.

Владімір. Не можна.

Естрагон. Чому?

Владімір. Ми чекаємо на Годо.

Естрагон. Вірно.

Владімір. Може, він має ще кілька кісток для тебе.

Естрагон. Кісток?

Владімір. Курячих. Пам'ятаєш?

Естрагон. Так це він?

Владімір. Він.

Естрагон. А спитай у нього.

Владімір. Може, спочатку допомогти йому?

Естрагон. Як саме?

Владімір. Підняти його.

Естрагон. А сам він хіба не може?

Владімір. Він хоче.

Естрагон. То хай піднімається.

Владімір. Він не може. Естрагон. Чому це? Владімір. Не знаю.

Поццо борсається, стогне, б'є кулаками землю.

Естрагон. Може, спершу спитати його про кістки? А відмовиться, то й покинемо його тут.

Владімір. Ти хочеш сказати, що він тепер у нашій волі? Естрагон. Так.

Владімір. І що не завадило б поставити перед ним певні справедливі умови?

Естрагон. Саме так.

Владімір. Розумно. Але тут є один небезпечний момент. * Поццо. Рятуйте! Естрагон. Який?

Владімір. Боюся я, що цей Лакі зірветься і таких нам звіздюль надає!

Естрагон. Лакі?

Владімір. Це той, що вчора тебе оддубасив. Естрагон. А я тобі кажу, що Тх там було десятеро. Владімір. Та ні, перед тим. Той, що тебе ногою копнув. Естрагон. Де він?

Владімір. Невже не бачиш? (Вказує на Лакі). Поки що він спокійний, але може сказитися будь-якоТ миті. Поццо. Рятуйте!

Естрагон. А що, як удвох навалитися? Владімір. Тобто напасти гуртом на сплячого? Естрагон. Так.

Владімір. Розумна думка. Але чи подужаємо? А що, як він не спить? (Пауза). Ні, краще за все скористатися з того, що Поццо так щиро й гаряче прагне нашоТ допомоги, допомогти йому і сподіватися на його вдячність.

Естрагон. Але він ні про що більше не просить.

Владімір. Бо зовсім зневірився.

Естрагон. Може бути, але...

Владімір. Не треба гаяти час на порожні балачки. (Пауза. Гаряче). Давай щось робити, поки є нагода! Ми потрібні комусь! Таке не часто буває. Не ми конкретно, як особистості, а взагалі. Інші не гірше за нас із цим впоралися б, навіть краще. Заклик, який так пристрастно щойно тут пролунав, було звернено до всього людства. Але в цій місцевості в даний відрізок часу людство представлено нами, і хочемо ми цього чи ні, а треба поки не пізно, використовувати нагоду. Підведемося ж і виступимо гідними представниками усієї цієї зграї виродків, до якої лиха доля нас закинула. Що ти кажеш?

Естрагон. Я не слухав.

Владімір. Аз іншого боку, якщо знічев'я зважити усі "за" та "проти", то стане ясно, що ми не такі вже й нікчеми. Тигр, не вагаючись, мчить захищати своїх кревних. Або ховається у непролазних хащах. Але суть не в тому. Що ми тут робимо — ось ключове питання. І нам пощастило. Ми знаємо відповідь. Так, серед цього гармидеру і непевності ясно одне: ми чекаємо, доки не прийде Годо. Естрагон. Вірно.

Владімір. Або доки не споночіє. (Пауза). В нас тут побачення, і які можуть бути розмови? Ми не святі, ми просто прийшли на побачення. Хто ще з людей на таке здатен?

Естрагон. Багато хто.

Владімір. Ти гадаєш?

Естрагон. Не знаю.

Владімір. Можливо.

Поццо. Рятуйте!

Владімір. Ясно одне, що за данних умов час плине дуже повільно і змушує нас вдаватися до витівок, які, так би мовити, на перший погляд здаються цілком доречними, ба й звичними. Ти можеш на це мені заперечити, що без цього наш розум давно б занепав. Я згоден. Але хіба й без того він не блукає в одвічній пітьмі, між бездонних проваль та урвищ? Ось що мене займає інколи. Ти слідкуєш?

Естрагон. Ми народжуємося на світ божевільними. Дехто такими й лишається.

Поццо. Рятуйте! Я заплачу! Естрагон. Скільки? Поццо.. Сто франків. Естрагон. Замало. Владімір. Слід бути стриманішим. Естрагон. Гадаєш, ста вистачить?

Владімір. Ні, я сумніваюся щодо твого твердження, ніби й мені при народженні бракувало якихось клепок. Але річ не в тому. Поццо. Двісті.

Владімір. Ми чекаємо. Ми занудилися. (Піднімає руку). Тільки, будь ласка, не сперечайтеся, нам дуже, дуже нудто, і тут ніде правди діти. Це так. Але ось ми нарешті маємо якусь розвагу. І що ж? Як ми її використовуємо? Ніяк. Ми нею просто нехтуємо. Ні, так діла не буде. Мерщій до роботи! (Іде до Поццо, зупиняється). Ще мить, і нагода ця зникне, розвіється, і ми опинимося сам-на-сам із глухою самотністю. (Замислюється, вражений власними словами).

Поццо. Двісті!

Владімір. Ми тут. (Намагається підняти Поццо. Це йому не вдається. Заходжується знову, спотикається об валізи, падає, пробує підвестися, але марно).

Естрагон. Що це ви всі виробляєте?

Владімір. Рятуйте!

Естрагон. Зараз.

Владімір. Не кидай мене! Вони мене вб'ють! Поццо. Де я? Владімір. Гого! Поццо. Поможіть мені! Естрагон. Іду вже, йду.

Владімір. Спершу мені поможи. І ми підемо звідси удвох. Естрагон. Обіцяєш? Владімір. Клянуся!

Естрагон. І ніколи більше сюди не вернемося? Владімір. Ніколи! Естрагон. Підемо в Піренеї. Владімір. Куди скажеш. Поццо. Триста! Чотириста!

Естрагон. Я все життя мріяв полазити по Піренеях. Владімір. Полазиш іще, полазиш. Естрагон (відступає). Хто напердів? Владімір. Поццо.

Поццо. Я тут! Тут! Зжальтеся! Естрагон. Яка безсоромність! Владімір. Ну де ж ти? Швидше! Дай руку! Естрагон. Я пішов. (Пауза. Голосніше). Я пішов. Владімір. Ніж так просити, Тй-богу, легше самому підвестися. (Намагається встати, падає). Рано чи пізно. Естрагон. Що з тобою? Владімір. Іди ти... Естрагон. Ти тут лишаєшся? Владімір. Ще трохи.

Естрагон. А може, встав би? Захворієш...

Владімір. Не хвилюйся за мене.

Естрагон. Послухай, Діді, ну не можна ж бути таким упертю-хом. (Подає руку Владіміру, той хапає її). Давай підводься! Владімір. Тягни.

Естрагон тягне, спотикається, падає. Довга мовчанка.

Поццо. Хто-небудь! Владімір. Ми вже тут. Поццо. Хто ви такі? Владімір. Люди.

Мовчанка.

Естрагон. А на землі ж як гарно! Владімір. Ти можеш підвестися? Естрагон. Звідки я знаю? Владімір. Спробуй. Естрагон. Зараз, зараз.

Мовчанка. Поццо. Що тут відбувається?

Владімір (голосно). А може б, ти заткнув пельку! Ну й падло! Тільки про себе й думає.

Естрагон. А може, поспати?

Владімір. Ти чув, що він каже? Він хоче знати, що тут відбувається!

Естрагон. Плюнь ти на нього. Поспи.

Мовчанка.

Поццо. Помилуйте! Зжальтесь!

Естрагон (здригається). Хто? Де? Що таке?

Владімір. Ти що, спав?

Естрагон. Здається.

Владімір. Знову цей покидьок Поццо!

Естрагон. Скажи йому, хай замовкне. Або затопи у пику!

Владімір (б'є Поццо). Ану, заткни пельку! Ще хочеш? Сволота! (Поццо виє і скавучить від болю, повзе від них геть, час від часу зупиняється, крутить головою, як це роблять сліпі, зве на поміч. (Підводиться на лікті, стежить за ним). Утік!

Поццо гупається об землю. Мовчанка.

Ні, впав!

Естрагон. Підвівся? Владімір. Ні.

Естрагон. Але ж ти казав, що він упав.

Владімір. Він був зіп'явся і став навколішки. (Мовчанка). Ми, здається, трохи переборщили.

Естрагон. Якби ж знаття, де та міра.

Владімір. Він благав, ми не вчули, тоді він ще дужче, от ми й завдали йому прочухана. Естрагон. Вірно.

Владімір. Тепер він не рухається. Може, вмер. Естрагон. Вскочили у халепуі А все через те, що хотіли допомогти йому.

Владімір. Вірно.

Естрагон. А ти не занадто сильно його погладив?

Владімір. Від щирого серця пару разів приклався.

Естрагон. Дарма.

Владімір. Ти ж сам цього хотів.

Естрагон. Хотів. (Пауза). А тепер що робити?

Владімір. Може, я спробую підповзти до нього?

Естрагон. Не кидай мене!

Владімір. Може, його погукати?

Естрагон. Звичайно. Поклич його.

Владімір. Поццо! (Пауза). Поццо! (Пауза). Мовчить.

Естрагон. Давай разом.

Владімір, Естрагон. Поццо! Поццо!

Владімір. Поворухнувся.

Естрагон. А ти певен, що його звати Поццо? Владімір (занепокоєно). Пане Поццо! Вертайся! Ми тебе не чіпатимемо.

Мавчанка.

Естрагон. Може, спробуємо інші імена? Владімір. Боюся, що він вже конає. Естрагон. Хоч трохи розважимося. Владімір. Чим розважимося?

Естрагон. Іменами. Будемо називати його то так, то інакше. А там і час сплине. Рано чи пізно натрапимо на потрібне ім'я. Владімір. А я тобі кажу, що його звати Поццо. Естрагон. А ми зараз побачимо. (Міркує). Авель! Авель! Поццо. Рятуйте!

Естрагон. Бачиш? З першого разу влучив! * Владімір. Мені ця тема вже набридла. Естрагон. А іншого, видно, звати КаТн. (Гукає). Каїн! Каїн! Поццо. Рятуйте!

Естрагон. Тут тобі все людство. (Мовчанка). Бачиш оту хмарку?

Владімір (піднімає голову). Де? Естрагон. Оно там, де зеніт.

Владімір. Ну? (Пауза). Що в ній такого особливого?

Мовчанка.

Естрагон. Може, побалакаємо на якусь іншу тему? Владімір. І я те саме хотів сказати. Естрагон. Але на яку? Владімір. Якби-то я знав!

Мовчанка.

Естрагон. Може, спочатку піднімемося? Владімір. Тільки разом.

Вони підводяться.

Естрагон. Зовсім не важко.

Владімір. От що значить воля.

Естрагон. А тепер що? Поццо. Рятуйте!

Естрагон. Пішли.

Владімір. Не можна.

Естрагон. Чому це?

Владімір. Чому це? Бо ми чекаємо на Годо.

Естрагон. Вірно. (Пауза). Що ж робити? Поццо. Рятуйте!

Владімір. Може, допомогти йому?

Естрагон. А що він хоче?

Владімір. Хоче підвестися.

Естрагон. Хто ж йому заважає?

Владімір. Він хоче, щоб ми йому допомогли.

Естрагон. То давай. Чого ж ми чекаємо?

Вони допомагають Поццо підвестися, відходять від нього. Поццо падає.

Владімір. Треба його підтримати.

Вони підіймають його. Поццо ледве тримається, обхопив Тх за шиТ.

Нехай трохи так постоїть, може, оговтається. (До Поццо). Так краще? Поццо. Хто ви такі? Владімір. Не впізнаєте нас? Поццо. Я сліпий.

Мовчанка.

Естрагон. То, може, він бачить майбутнє? Владімір (до Поццо). І давно?

Поццо. Я мав такий гарний, ясний зір... А ви друзі? Естрагон (регоче). Питає, чи друзі ми! Владімір. Ні, він хоче знати, чи ми його друзі. Естрагон. Для чого?

Владімір. Ми ж допомогли йому. Яких іще треба доказів?

Естрагон. Безумовно! Хіба вороги допомогли б?

Владімір. Розумно.

Естрагон. Це ж очевидно.

Владімір. І тут немає про що сперечатися.

Поццо. А ви не розбійники?

Естрагон. Розбійники! А ми хіба схожі?

Владімір. Так він же ж сліпий.

Естрагон. Йой! Справді. (Пауза). Сам каже.

Поццо. Не кидайте мене тут.

Владімір. Ні в якому разі.

Естрагон. В даний момент.

Поццо. Котра зараз година?

Естрагон (дивиться на небо). Зараз...

Владімір. Сьома?... Дев'ята?... Естрагон. Дивлячись яка тепер пора року. Поццо. Вже вечір?

Мовчанка. Владімір та Естрагон дивляться, як сідає сонце.

Естрагон. Сонце сходить. Владімір. Не може бути. Естрагон. А може, зараз світанок? Владімір. Не верзи дурниць. Там же захід. Естрагон. А ти звідки знаєш? Поццо (з тривогою). Вже вечір? Владімір. У всякому разі, воно не рухається. Естрагон. А я кажу, сходить. Поццо. Чому ви не відповідаєте?

Естрагон. Не хочемо оголошувати неперевірені дані.

Владімір (впевнено). Вечір, добродію, вечір. Мій друг намагався посіяти сумніви відносно цього, і я, мушу зізнатися, на якусь мить перейнявся ними. Але я не дурно прожив усю цю довгу днину і запевняю

вас, що на сьогодні програму майже вичерпано. (Пауза). До речі, як ви ся маєте, пане?

Естрагон. Скільки ще часу ми мусимо його підпирати? (Відпускає його, але знову підхоплює, бо Поццо у ту ж мить починає падати). Ми ж йому не каріатиди.

Владімір. Ви, якщо не помиляюся, казали, буцімто мали колись гарний зір.

Поццо. Так, прекрасний, чудовий зір.

Мовчанка.

Естрагон (роздратовано). Ну, а потім? Що з ним потім сталося?"

Владімір. Не присікуйся. Невже ти не бачиш, що він весь поринув у спогади про далекі, щасливі часи. (Пауза). Memoria praete-ritorum bonorum, як казали римляни, о пам'ять про колишнє щастя! — вона й досі пече його чуле серце.

Поццо. Так, чудовий зір.

Владімір. І все це з вами зненацька трапилося? Поццо. Гарний зір.

Владімір. Я вас питаю, як все це сталося. Поццо. Одного божого ранку я прокинувся сліпий, мов наша доля. (Пауза). Я й тепер все питаю себе, чи, бува, це не сон? Владімір. Коли це сталося? Поццо. Я не знаю. Владімір. Але ж тільки вчора...

Поццо. Не питайте мене, благаю. Сліпі часу не відчувають. (Пауза). Все, що пов'язано з часом, це для них китайська грамота. Владімір. Хіба?

А я весь час був певен, що навпаки. Естрагон. Я пішов. Поццо. Де це ми? Владімір. Я не знаю.

Поццо. Це часом не Дошкове? Владімір. Вперше чую. Поццо. А яка тут місцевість?

Владімір (озирається). Її важко описати. Вона ні на що не схожа. Тут нічого немає. Дерево, правда, одне росте. Поццо. Тоді це не Дошкове.

Естрагон (згинається). Казав, що буде розвага, а тут... Поццо. Де мій слуга? Владімір. Десь тут.

Поццо. А чому він не озивається, коли я гукаю? Владімір. Звідки я знаю. Спить, може. Або помер. Поццо. Що, власне, тут таке сталося? Естрагон. Так, що сталося? Владімір. Ви йшли і впали удвох. Поццо. Ідіть подивіться, може, він там поранений. Владімір. Але ж ми не можемо вас залишити. Поццо. Хай хтось один піде. Владімір (до Естрагона). Піди ти.

Поццо. Так, так. Нехай ваш друг піде. Від нього так зле смердить.

Владімір. Іди розбуди його.

Естрагон. Після того, що він мені зробив? Та ніколи! Владімір. Ага! Так ти все пам'ятаєш. Естрагон. Чого це? Ти ж сам мені про це казав. Владімір. Це правда. (До Поццо). Мій друг боїться. Поццо. Нема чого там боятися.

Владімір (до Естрагона). До речі, твої нічні знайомі, куди вони подалися?

Естрагон. Не знаю.

Владімір. Десь залягли, видно, і чатують, щоб згодом на нас напасти.

Естрагон. Не виключено. Владімір. Або просто десь зупинилися. Естрагон. І це може бути. Владімір. Щоб відпочити. Естрагон. Набратися сил. Владімір. Щоб згодом вернутися. Естрагон. Слушна думка. Владімір. А може, це все — видіння. Естрагон. Ілюзія. Владімір. Галюцинація. Естрагон. Ілюзія. Поццо. Чого він чекає?

В л а д і м і-р (до Естрагона). Чого ти чекаєш? Естрагон. Я чекаю на Годо.

Владімір (до Поццо). Я вам уже казав, що мій друг боїться. Вчора він хотів витерти вашому слузі сльози, а він напав на нього.

Поццо. Ні, з ними не можна панькатися. Вони просто цього не оцінять.

Владімір. Але що йому зараз робити?

Поццо. Перш за все хай він як слід посмикає за мотуз, але так, щоб не придушити. Це на нього, як правило, діє. А ні, то хай буцне ногою у пику чи в пах, щоб він трошки очуняв.

Владімір (до Естрагона). От бачиш, нема чого боятися. Ще Й помститися зможеш.

Естрагон. А як він дасть відсіч?

Поццо. Ні, ні, він ще зроду не захищався.

Владімір. Тоді я підскочу, і ми його вмить упораєм.

Естрагон. Не спускай з мене очей! (/де до Лакі).

Владімір. Одразу не лупцюй, подивися, може, він уже дуба дав. Щоб дурно сили не витрачати.

Естрагон (схиляється над Лакі). Дихає.

Владімір. Ну то дай йому.

Естрагон умить скаженіє, лається і гамселить Лакі ногами. При цьому він підвертає ногу, стогне і кульгає геть від своєї жертви. Лакі приходить до тями.

Естрагон (припадає на ногу). От же ж тварюка! (Сідає, пробує зняти черевики, але невдовзі кидає це заняття, ладнається спати, обхоплює руками коліна, кладе на них голову).

Поццо. Що там таке?

Владімір. Мій друг поранився.

Поццо. А Лакі?

Владімір. Так, це значить, він?

Поццо. Прошу?

Владімір. Це — Лакі?

Поццо. Не розумію.

Владімір. А ви, виходить,— Поццо?

Поццо. Звичайно, я — Поццо.

Владімір. Ті ж самі, що й вчора?

Поццо. Що вчора?

Владімір. Ми вчора бачилися. (Мовчанка). Не пам'ятаєте?

Поццо. Не пам'ятаю, щоб учора когось зустрічав. А завтра я не пам'ятатиму, з ким зустрічався сьогодні. Тому не покладайтесь на мене. Я довідок не даю. І годі про це. Вставай!

Владімір. Ви поспішили до Богенбурга, на ярмарок, щоб його там продати. Ви розмовляли з нами, а він танцював. Потім думав. І ви були зрячі.

Поццо. Може, і так. Дозвольте пройти.

Владімір відступає.

Вставай!

Владімір. Він підводиться.

Лакі підводиться, збирає розкидані речі.

Поццо. От і добре. Владімір. А зараз в який вам бік? Поццо. Це мене не обходить. Вперед. Владімір. Як ви змінилися!

Обтяжений валізами Лакі стає попереду Поццо.

Поццо. Батіг!

Лакі ставить долі багаж, шукає батіг, знаходить його, подає Поццо, знову

береться за валізи.

Мотуз!

Лакі ставить долі багаж, подає Поццо кінець мотуза, стає на своє місце.

Владімір. А що там у вас у валізі? Поццо. Пісок. (Смикає за мотуз). Вперед!

Лакі, хитаючись, вирушає. Поццо — слідом за ним. Владімір. Секунду.

Поццо зупиняється. Мотуз напинається. Лакі падає, випускаючи все з рук. Поццо спотикається, випускає мотуз, тупцяє на одному місці. Владімір його підтримує.

Поццо. Що трапилось? Владімір. Він упав.

Поццо. Негайно підніміть його, поки він не заснув. Владімір. А ви не впадете, якщо я вас відпущу? Поццо. Не думаю.

Владімір б'є Лакі ногами. Владімір. Ану вставай! Свиня!

Лакі підводиться, збирає речі.

Він встав.

Поццо (простягає руку). Мотуз!

Лакі ставить багаж, передає Поццо кінець мотуза, бере в руки валізи.

Владімір. Не йдіть нікуди. Поццо. Рушаю.

Владімір. А що ви робите, коли падаєте, а поруч немає нікого?

Поццо. Чекаємо, тоді так-сяк підводимося і далі йдемо. Владімір. А накажіть, щоб він нам заспівав, перш ніж підете. Поццо. Кому? Владімір. Лакі. Поццо. Щоб він заспівав?

Владімір. Так. Або щоб подумав. Або вірша розказав. Поццо. Але ж він — німий. Владімір. Німий?

Поццо. Абсолютно. Він навіть стогнати не здатен. Владімір. Німий! І давно?

Поццо (розлючується). Скільки можна мене катувати цим своТм часом! Не мучте мене! Коли та коли! Колись, невже вам цього не досить, одного звичайного дня він став зовсім німий, я сліпим став також колись, одного звичайного дня, і народилися ми колись, помремо теж колись, того самого дня, тієї самої миті, невже вам цього не досить? (Спокійніше). Люди ледве народжуються, а вже час Тм приходить лягати в могилу, сонце на мить вигулькне і знову ніч без кінця-краю. (Смикає за мотуз). Пішов!

Вони виходять. Владімір проводжає Тх до краю кону. Чути звуки падіння, дія яких посилюється мімікою Владіміра. Ясно, що Лакі та Поццо знову впали. Мовчанка. Владімір іде до сплячого Естрагона, трохи вагається, потім будить його.

Естрагон (шалено жестикулює, бурмоче щось, нарешті звертається до Владіміра). Ну чому ти ніколи не даєш мені поспати? Владімір. Мені було так самотньо.

Естрагон. А я бачив сон. І в ньому я був такий щасливий. Владімір. От і час проминув. Естрагон. Мені снилося, ніби...

Владімір. Помовч! (Мовчанка). Цікаво, він справді сліпий чи ні?

Естрагон. Хто? Владімір. Поццо. Естрагон. Хіба він сліпий? Владімір. Так він каже. Естрагон. Ну то й що?

Владімір. Мені здалося, що він нас бачив. Естрагон. Тобі примарилося. (Пауза). Ходімо. Не можна. Вірно. (Пауза). А ти певен, що це не був він? Владімір. Хто? Естрагон. Годо. Владімір. Хто? Естрагон. Поццо.

Владімір. Та ні! * (Не так впевнено). Та ні. (Пауза *. Ще з меншою певністю). Та ні.

Естрагон. Треба, однак, вставати. (Підводиться, зітхаючи).

Ой!

Владімір. Не знаю, що й думати.

Естрагон. Ой, мої ноги! (Знову сідає, пробує зняти черевики). Допоможи-но!

Владімір. Чи я спав, поки інші страждали? Чи марю я зараз? Що я скажу про сьогоднішній день завтра, коли гадатиму, що прокинувся? Що на цьому місці я з моїм другом Естрагоном чекав на Годо, поки не настала ніч? Що Поццо проходив тут зі своїм носієм, що він розмовляв з нами? Напевно. Але що тут буде правдою?

Естрагон після марних спроб скинути черевики знову закуняв. Владімір дивиться на нього.

А він нічого не знатиме. Розповідатиме про те, як його побили, і я дам йому моркву. (Пауза). Розпластані на могилі народжують у муках. А грабар у ямі вже тихо ворушить заступом. Час — на те, щоб постаріти. Повітря просякнуте нашими зойками. (Дослухається). Але звичка — це те, що гамує. (Дивиться на Естрагона). Ось так і на мене хтось інший дивиться і думає: він спить, він не знає, хай собі спить. (Пауза). Я більше не можу. (Пауза). Про що це я? (Схвильовано ходить сюди-туди, зрештою зупиняється біля лівої завіси, дивиться вдалечінь).

Справа заходить Хлопчик, той самий, що і напередодні. Зупиняється.

Мовчанка.

Хлопчик. Пане...

Владімір обертається.

Пане Альбере...

Владімір. Отаке, знову те саме. (Пауза. До Хлопчика). Ти мене не впізнаєш?

Хлопчик. Ні, пане. Владімір. Це ти вчора приходив? Хлопчик. Ні, пане. Владімір. Ти вперше приходиш? Хлопчик. Так, пане .

Мовчанка.

Владімір. Ти від пана Годо? Хлопчик. Так, пане. Владімір. Він сьогодні не прийде? Хлопчик. Ні, пане. Владімір. Але завтра прийде? Хлопчик. Так, пане. Владімір. Напевно? Хлопчик. Так, пане.

Мовчанка.

Владімір. Ти нікого не зустрічав? Хлопчик. НГ, пане.

Владімір. Двох таких (вагається...) чоловіків. Хлопчик. Я нікого не бачив, пане.

Мовчанка.

Владімір. А чим він займається, пан Годо? (Пауза). Чуєш мене?

Хлопчик. Так, пане. Владімір. ,Ну?

Хлопчик. Нічим не займається, пане.

Мовчанка.

Владімір. А як там твій брат? Хлопчик. Він захворів, пане. Владімір. Це, мабуть, він тут був учора. Хлопчик. Не знаю, пане.

Мовчанка.

Владімір. І в нього є борода, в пана Годо? Хлопчик. Так, пане.

Владімір. Біла... (вагається) чи чорна? Хлопчик (вагається). Здається, біла, пане.

Мовчанка.

Владімір. Боже праведний, згляньсяна нас.

Мовчанка.

Хлопчик. А що, пане, мені переказати пану Годо?

Владімір. Скажеш йому... (перебиває себе) скажеш йому, що ти мене не бачив і що... (міркує) що ти мене бачив. (Пауза. Йде до Хлопчика, той відступає. Владімір зупиняється і Хлопчик зупиняється. З раптовою люттю). Кажи, ти певен, що зараз бачив мене, що ти завтра не прийдеш і не станеш казати, що ти ніколи до цього мене не бачив?

Мовчанка. Раптом Владімір стрибає, прагне схопити Хлопчика. Той відскакує і біжить геть. Мовчанка. Сонце сідає, сходить місяць. Як і в першій дії. Владімір

стоїть нерухомо. Естрагон прокидається, роззувається, підводиться, тримаючи в кожній руці по черевику, ставить Тх по центру, біля рампи, йде до Владіміра,

дивиться на нього.

Естрагон. Що це з тобою? Владімір. Нічого. Естрагон. Я пішов. Владімір. І я теж.

Мовчанка.

Естрагон. Довго я спав? Владімір. Не знаю.

Мовчанка.

Естрагон. Куди підемо? Владімір. Недалеко.

Естрагон. Чому це? Ходімо якнайдалі!

Владімір. Не можна.

Естрагон. Чому це?

Владімір. Завтра треба вертатися.

Естрагон. Навіщо?

Владімір. Щоб чекати на Годо.

Естрагон. Вірно. (Пауза). А він не приходив?

Владімір. Ні.

Естрагон. А зараз уже пізно.

Владімір. Так. Ніч.

Естрагон. А може, плюнемо, га? (Пауза). Плюнемо на це діло?

Владімір. Він нас покарає. (Мовчанка. Він дивиться на дерево). Тільки й є живого, що дерево.

Естрагон (дивиться на дерево). Що це? Владімір. Дерево. Естрагон. А яке? Владімір. Не знаю. Верба.

Естрагон. Пішли подивимося. (Тягне Владіміра до дерева, дійшовши, зупиняється. Мовчанка). Може, повіситися? Владімір. На чому?

Естрагон. А в тебе немає шматка мотузки?

Владімір. Немає.

Естрагон. Тоді нічого не вийде.

Владімір. Ходімо.

Естрагон. Чекай, у мене ж є пасок.

Владімір. Закоротко буде.

Естрагон. Ти можеш потягнути мене за ноги.

Владімір. А хто за мої потягне?

Естрагон. І то правда.

Владімір. Ану покажи.

Естрагон знімає пасок, штани, явно завеликі на нього, спадають. Вони роздивляються пасок.

В крайньому випадку згодиться. Але чи витримає? Естрагон. Подивимося. Бери.

Кожен береться за край паска і тягне на себе. Пасок рветься. Вони мало не падають.

Владімір. З паперу він, чи що?

Мовчанка.

Естрагон. То ти кажеш, треба сюди ще й завтра приходити? Владімір. Так.

Естрагон. Не забути б узяти з собою міцну мотузку. Владімір. Обов'язково.

Мовчанка.

Естрагон. Діді. Владімір. Ну.

Естрагон. Я так більше не можу. Владімір. Ти думаєш?

Естрагон. Може, розстанемося? Може, так буде краще? Владімір. Завтра повісимось. (Пауза). Якщо Годо не прийде. Естрагон. А що, як він прийде? Владімір. Тоді ми врятуємося.

Владімір знімає свого капелюха, який раніше належав Лакі, зазирає всередину, обмацує рукою, стукає по верху, одягає знову.

Естрагон. То, може, підемо? Владімір. Штани натягни. Естрагон. Що таке? Владімір. Одягни, кажу, штани. Естрагон. Скинути штани? Владімір. О-дяг-ни, одягни їх!

Естрагон* (помічає, що вони спущені). А й справді. (Одягає штани. Мовчанка).

Владімір. То, може, підемо? Естрагон. Пішли.

Вони не рухаються. Завіса